

4. yıldönümünde Diyarbakır cezaevi direnişi

Yaşayanlar,

Erdem Gencan, İsfendiyar Eyüboğlu, Mehmet Çınar, Haluk Yıldızhan, Adnan Özbingöl, Cabir Yolbaş, Ömer Ağın ve Celalettin Doğan değerlendiriyor. (Sayfa: 12-13)

adımlar

14-28 OCAK 1989

2

1500 lira

İnsan Hakları Evrensel Bildirgesi'nin 40.Yılında

TÜRKİYE İNSAN HAKLARININ NERESİNDE?

"Düşünme ve örgütlenme özgürlüğü, insan haklarının başında yer alır. Çünkü, başta yaşam hakkı olmak üzere, tüm hak ve özgürlüklerin savunulması ve kazanılması bu özgürlüğün varlığına bağlıdır." (Sayfa: 6-7)

Seka işçileri..

Tüm şubelerde yapılan oylamalarda, 10200 işçiden 6251'i, işveren sendikasının yetersiz önerisine "hayır" dedi. (Sayfa: 9)

► NİHAZ SARGIN: BİR YILBAŞI KARTININ DÜŞÜNDÜRDÜKLERİ

"Yasallaşma sürecinden söz açmaktayım. Azımsanmayacak ilerleme kaydedildi 1988'de... artık geriye dönüşümeyecektir iktidarlara." (Sayfa: 3)

► HAYDAR KUTLU: RADİKAL DEMOKRASİ

"Demokrasiyi kazanmak, politik demokrasi, yani politik rejimin demokratikleştirilmesidir. Bu, radikal demokrasidir." (Sayfa: 5)

► "TANRI KİMSEYİ ÖMÜR BOYU ASKER YAPMASINI"

Federal Almanya ve İsviçre'de, ordu kamuoyunun tartışma gündeminde. (Sayfa: 11)

► 1989'UN DEVRALDIĞI SORUNLAR

1988 yılında, insanlığın yeryüzünü 21. yüzyıla hazırlamaya başladığının göstergeleri. (Sayfa: 16)

Uluslararası Af Örgütü'nün kampanyası

Uluslararası Af Örgütü, 12 Eylül'ün bir buçuk yıl önce haklarını elinden alan, bir çok çalgıya yitirmiş. Ancak Örgüt, 1989 Katim'den ciddi, kapsamlı bir kampanya başlatmış. Sivil bir hükümetin işgahı gelmiş tarih olan 1983'ten bu yana, insan hakları konusunda kayda değer bir ilerleme görüleneyi değil, daha çok bir mücadele için çalgıya yitirmiş. Amnesty International, *New Release*'de ölümleri yitirmiş yitirmiş araştırmacı sürdürüyor.

Örgüt, salı uluslararası etimlere inme koymakla, içtenlikle ölenemediğini vurguladıkları sonra bu kampanyayı yapıyor. "Yitirmiş altmış altmış yitirmiş mahkûmde söy-

lendiği zaman, mahkûmde bunu araştırıyor. Anırtımadığı gibi bolla- nı kanı olarak da kabul ediyor. Ya- nı yapılmış istatistikleri bir parçası olan, komple yönetim sisteminde de bir parçası." Bunları örgütün Türkçe masası yefi Helmut Öberdick söylüyor. Öberdick, hükümetinde yorum yapıyor alınmakla olan ya- nımdan sonra, diğince türünde ki ya- nımlarına karpı etkin bir ca- hıma içinde olduklarını, 141-142 ve 163. maddelerin kaldırılması için ca- ba gösterdiklerini vurguluyor. Öberdick, 1989 yılında idam cezalarını kaldırılmasına yönelik uluslararası girişimlere bulunacaklarını belirt- tiyor. □

Sovyetler Birliği kimyasal silahlarını imha edecek

Sovyetler Birliği Dışişleri Bakanı Eduard Şevardnadze, 1989 yıl için de tüm kimyasal silah stoklarını imha edeceğini açıkladı.

7-11 Ocak tarihleri arasında Paris'te düzenlenen Kimyasal Silahların Yokaltılması Konferansı'nda "Kimyasal silahların yokaltılması ve kaldırılması için bir anlaşmanın imzalanmasından önce bir tek yeni silah bu yıl içinde, tüm kimyasal silah yokaltılması için edilecek" diyen Şevardnadze, işe aktif bir ca- hımda bulunacağını ve bu si- lahların imhaya için bir fabrika kurulmaktada olduğunu söyledi.

141 siladen 80'in dışı bakanı diğince tedvil edildiği konferansta konuşmacıların çoğu, 1925 Protokolü'nün teyid edilmesinden ve Cenevre Silahsızlanma Konferansı'na da hazırlanan anlaşma üzerindeki çalışmalar hızlandırılmasından yana olduklarını belirttiler. Federal Almanya Dışişleri Bakanı Hans Genscher, politik irade gösterilmesi halinde anlaşmanın bu yıl hazırlanabileceğini söyledi. Genscher, SSCB'nin anlaşmanın imzalanmasından beklemekten kimyasal silahların imhaya, kimyasal silahların yokaltılmasına önemli bir katkı olarak niteledi.

Demokratik Almanya Dışişleri Bakanı Egon Fischer, imzalanacak uluslararası anlaşmadan etkin kontrol denetimleri, örgütlenmesi gerektiriyorsa, Demokratik Almanya'daki kimya tesislerinin bir- birinde çok taraflı tetkifi yapılmışını öndedi.

AET adında konuşan İspanya Dışişleri Bakanı Francisco Ordoñez, kimyasal silahların yokaltılmasından ve modernize edilmesinden duyduğu tereddidiği dile getirdi. □

ANAP'tan yeni yıl armağanı

Gecekondu yıkımı

Ankara'da Altındağ Belediyesi'ne bağlı Baraj mahallesinde 13 ev yitirildikten bir gün önce yerle bir edildi.

Önceden evlerini boyatmalarına daha hiçbir teklifin alınmadık yıkım ekiplerini karyolarda bulan mahalle halkı, ne yapacaklarını şaşırdı. Keçiören Belediyesi'ne bağlı yıkım ekiplerinden, evlerin 13'ünü yıkması teklifleri yolaştı.

Evleri yıkılanlar, gazetecilere top- rak altında kalın çalgıları göster-

rek "Yıyecek bir şey bulamıyoruz. Kış kıyamette sokak ortasında kal- dık. ANAP'ın bize yeni yıl armağanı" şeklinde konuşular.

Dört çocuklu bir aile, kalın çalgı- larla Dağözü'ne kaçtı. "Hükümet bizi ödeye bile bir çok götürüyor. Bun- dolubun, televizyondan karpı diğ- er o da yapamıyor; onu da yıkıyor. Çocuk çocuk açıkta kaldık. Ağzı- Allah onlarınla yuvamız yitmiş" diyecek tepkisini dile getirdi. □

Filistin'e destek

Arap ülkeleri komünist partileri bir açıklama yaparak Filistin Devleti'nin İslam ve Filistinliler'in talep ettikleri bölgelerde sürdür- dükleri uygulamaları destekledik- leri bildirdiler.

Sudan, Suriye, Suriye Arabistan, Tunus Komünist partileri ile, Bah- yane Ulusal Kurtuluş Cephesi ile Sa- hillerine ve Sosyalizm Partisi ara- sında Filistin Devleti'nin BM'de gö- rünüşüne yönelik açıklamaları il- gili BM Genel Kurul Kararı'nın ezami de vurgulandı. □

Türk Basını IPI raporunda

"Gazetecilere 5 bin yıl hapis"

Uluslararası Basın Enstitüsü'nün (IPI) 1988 yılı raporuunda be- yitili ülkelerdeki basın özgürlüğünün ihlallerine ilişkin görürlere yer verili- yor.

Rapora, Türkiye'de hükümetin, devlet tarafından tetkik yapıldık- tıktan sonra yazarlık basını ekonomik olarak çok duruma bırakılmaması ya- nı sıra, sok basını üzerinde sürega- len baskın devam ettiği bildiril- yor. 2000'e Doğru dergisinin ikinci sayın yüzine alınması karpı hak- kında açılan 29 ayrı davadan yapıldık- tıktan, bir çok diğ ve gazetenin yitir- me ve sorumlu yazarları mahkû- lerinin toplam 5 bin yıl hapis ceza- sına çaptırıldığı, sayıları 22'yi bu- lan yazarları mahkûmlerinin toplam ceza- larının ise 2 bin 242 yıl buldu- ğu açıklanan raporda, tutuklanan basın mensuplarının adları da yaza- rıya yerleştirildi.

Öne yandan raporda basından ve IPI'den gelen görüş eleştirileri me- deniyet hükümetin basın özgürlüğü- nü kısıtlıyor bir dizi yasayla çıkart- makta vazgeçtiği de belirtiliyor. □

ADIMLAR ÇIKIŞ ŞENLİĞİNE ÇAĞRI

Göçen sayımda uluslararası gelen dayanışma ve destekten söz- denmiş, yüzlerce emekçi diğince bir ADIMLAR ÇIKIŞ ŞENLİĞİ di- zineleceğimizi duyuruyoruz.

1 Ocak'tan 1 Ocak'a bir belde durulmaz, aradığımızdan gelen da- yanışma ve destek yeni boyutlar kazandı, paylaşımı yitirdi.

Tayyinin ve yitirmiş ADIMLAR'ın girişini yapıyoruz. Davet çalgı- mız, kim tayyini ve yitirmişin mağduriyetini yitirmiş. Birlikte ola- bilmeli. Alışveriş, karefilere, masajlara... Birlikte ola.

Gün: 28 Ocak Cumartesi

Saat: 11.00 - 15.00

Yer : Çekirge Gaziye, Yenikapı-Akayırık-İSTANBUL

Cezaevindeki tutuklulara gaz bombalarıyla saldırı

Bayrampaşa Cezaevi'nde devlet terörü

Bayrampaşa Cezaevi'nde görü- lü yaşıyor devam ediyor. Tutuklu ve hükümlü tutukluların ziyaret gi- rişimleri 2000 jandarması tarafından engelleniyor. Cezaevinde, tutuklu ve hükümlüler karpı gaz bombaları- la saldırıya geçtiler haberi duyuldu- ca, anlar cezaevi kaplarına dayan- dılar. Cezaevi yönetimi taktik ve- rikleri de devreye sokarak, karpide ve diğarda yasayı sürdürüyor.

Bey yıl cezaevinde kalıktan son- ra, olayların hermen etisinde, Bay-

rampaşa Cezaevi'nden tahliye olan İrfan Yıldız, İHD İstanbul şubein- de yapıldı açıklama, genel arama sırasında ve özellikle F blokta 7-8 adet gaz bombasının kullanıldığını söyledi. Yıldız, bir çok yaralan- me ve kaldırıldığı haberi duyuldu- ca, 45 kişinin ailesinin iş bilmesinden ifade etti. Yıldız, "Su anda tutuklu ve hükümlülerin kan güvnlüğü ta- mamamen tehlike altındadır. Ölüme- re varabilecek saldırılar söz- konusudur" dedi. □

Türkiye Birleşik Komünist Partisi'nin Yeni Yıl Mesajı

1989'DA KALICI ADIMLAR ATILABİLİR

Türkiye Birleşik Komünist Partisi Merkez Komite- si'nin, 30 Aralık günü yayımlanan yeni yıl me- sanası, 1989'un "bütün politik gücün için bir sa- nın yah olacağı" belirtmek, ösümde olduğu yıl sa- vım hedeflerine ilişkin, partinin öngörülerini açıkladı.

"Ülümüz 12 Eylül'ün olumsuz sonuçları geride bi- rakarak bir gelişme için girebilecek mi? Demokratik gelişmelerin kilit sorunlarını bir çokları getirebilecek mi? Yoksa simdiki demokratiz, istikrar, sancıları duran sürüp gidecek mi?" sorularıyla başlayan yeni yıl me- sanası şu görüşlere yer verdi:

"12 Eylül'ün yarattığı sorunlar için, genel po- litik açı kılınarak, politik güçönceleri ve yurttaş- ların çıkarılmaları Özgürce öyleye dönüştürülmüş olu- munda. İnsan haklarını güvence altına alınması için is- kenço, politik tutuklamalar, yasadışılaşma son- verilmelidir. Çözüm bir politik sistemin için 141, 142, 163 kaldırılarak, komünist partisinin serbestçe çalışılma- mını önündeki engelleri ortadan kaldırarak. Çözüm bir ve- jim için, Kürt halkının varlığı tanınmalı, kalıcı bakış- ya son verilmeli. Kürt partileri serbest bırakılmalıdır. 1989'da bütün bu olumsuz sonuçların çözümlü- yündeki kalıcı adımlar atılabilir. Bu yönde alınacak adı- mlar, öteki sorunların çözülmesini de kolaylaştıraca-

ktır. Sol gücün ve emekçilerin katılması gerçekleştirilerek politik konular çalgılanamaz, ekonomideki göderet- as- tan da bölgeden ayrılmak, gelişim deneyimleri gösteril- giği, olaş görülmektedir.

1989'da önce yerel seçim, sonra da cumhurbaşka- nı seçimleri demokratikleşme yönünde adımlar atıl- maması için olanağlar yapılmıştır. Dönüme da yuma- ması süreci derinleşmeye adanmış. Bu, ülkemizde demokratikleşme sürecinin derinleştirilmesi için ele- veltiği konuları göstermektedir.

Önce ülkedeki ve mahallelerdeki politik güc, kan- dı çıkarılarak demokratikleşmenin çalgıları, temel so- runların çözümüne bağlı kılınan oy ve bir anlayış il- me girilirse, 1989'da halkımızın birçok beklentisi ge- rekçileşebilir. Partinin bütün çalgılarında, demokra- si için böyle bir giriş bir mutabakat olmasının temel alacağıdır.

"Türk, emekçilerin çıkarlarını korumak, legalize ka- zanamak, demokratikleşme yönündeki bir adımı du- rultmektir. 12 Eylül'deki ayak diğinceyi getirmek için 1989'da bütün olanağları madae edecek de- mokratik güçönceleri, sok gücün diyalog ve iştirakli- gini sürdürebilir. Her çabası görülecektir."

BİR DAVA... BİR ADAM

Yüzlerce genç insanın işçene görmesine, mağup damlarında çile doldurmasına tanık olmuş, yüzlerce genç insanın evsizliğini, yurtsuzluğunu, işsizliğini yaşamış 40 yıllık bir hukuk adamını ağılatan düzenin utanmasını gerekmez mi?

■ Halil Çelenk: "Kırkıncı yılın dolduğundan savunma meşaleğini gününe yakın bir bölümünü Ceza Yasası'nın 141-142. maddelerinde somutlaştırılan suçların ilemleriyle verdim."

Jülide Gölizer

Aynı isim altında açılmış bir dava-
yanan bir bölümünde avukat,
bir bölümünde sanık olmak
gibi, her zaman yargı önüne çıkarmak
için bir zamanlar, avukatı avlatıldığı-
nı bilirdi, sanık sanıklığını. Sonra
bir 12 Eylül geldi öfkeliye. Bunlar bir-
birine karşıtı.

Kurulu düzen eleştirirken, ezilen-
lerden söz etmek, bugün olduğu gi-
bi, her zaman yargı önüne çıkarmak
için bir nedendi. 12 Eylül bu
nedeni daha da geçerli kıldı.

Cumhuriyet Türkiye'sinde Ceza
Yasası'nın en işlek maddeleri 141-
142 oldu.

"Kırkıncı yılın dolduğundan sa-
vunma meşaleğini gününe yakın bir
bölümünü Ceza Yasası'nın 141-142.
maddelerinde somutlaştırılan suçların
ilemleriyle verdim."

...Bu maddelerin kaynağına in-
mek isterdim. Ceza Yasasının alın-
dığı İtalyan Cezası ve Hukuka taze-
rine araştırmalar yapan öğrenci
berberleriyle görüştim. Onların kaynağı
yula 141-142. maddelerin kaynağı
olmak, 1926 yılında Mussolini İtalya-
sı'nda yürürlüğe konulan Devleti
Kurama Yasası'nı ve İtalyan Parla-
mentosu'nda bu konuda yapılan gö-
rüşmelerden öğrenen Rami Gazetesi'ni
göstermek incedir. Bu çalışmalar-
dan sonra 141-142. Üzerine aldır bir
kitap yazdım. 520 sayfalık bu kitap-
ta..."

Bir ünlü hukuk adamının işçene
hic söyleyememesi gerekleri, söylen-
mesi insanın içini acılarına dolduran
bu sözler ünlü Avukat Halil Çe-
lenk'i ABCE'de derginde yayınlan-
an bu yazısından dolayı çıkardığı
bir DGM'de soyılduğunu bu sözleri
Çelenk'e sorgusunuza bu bölümü-
nü şöyle bitiriyordu.

"Sanıyorum ki, 40 yıllık bir ça-
lışmadam sonra 141-142. maddelerin
niteliğini, ekonomisi, sosyal ve siyasa-
lari yönlerini yerine öğrendiğini
soyuyordum. Ama yine de 40 yıl
düşündürdüm, savunma meşaleğini
41. yılında Hukuk Acaunlar De-
mekn'de Üzerine yazdığım bir so-
nalfak yazıyı okudu. 141-142.
maddelerin daha açılacağına 141/1

acıttım. Ama yazımda, Bu-
gün sayın Savcı böyle bir dava aç-
tığını göre, şimdiki anlayışım bu, be-
niz maddeleri öğrenememişim."

Halil Çelenk, suçun ilâdine göre
Türkiye'de hukukul düzenlemeler-
deki bakışları, aksamları, çelişkile-
riyle ve gariplikleri anlatıyor. Türk
ya tabloynu yine yürekleri burka-
rak anlatıyor 'çaldın ve alamadığı' bir
çikolatalar 'gülden' 12. yaşındaki çocu-
ğun tutulup suçlarının keshidildi-
ni, ellerine kellece vurulup cezavene-
li potürükten bulaşan görüne
utanmadan yarıları kapattığını...

Bir ölkede 44, 40 yıl boyunca
çikoladın gelip geçen davaları piy-
gi kashidildi sandan bir avukatı aç-
tılan insanın yazmasını ne acı.
Yüzlerce genç insanın işçene gö-
rüşmesi, mağup damlarında çile do-
durmasına tanık olmuş, yüzlerce
genç insanın evsizliğini, yurtsuzlu-
ğunu, işsizliğini, çikizliğini payla-
mış, dinmeyen derinleşen kilerin
damıgana gönderdiği ve gerisin
damı gerisin yaşamış 40 yıllık bir
hukuk adamını ağılatan düzenin
utanmasını gerekmez mi?

Bekli de bu yüzden, daha sorğu
aşamasında, Çelenk'i savunma av-
ukatları yerlerinden fırlatıp "Bu da-
va baştan aşağı iddiali kokuyor, bu
dava Türk Adaları için bir lekedir,
bu dava savunma meşaleğini gönd-
ri vermek amacıyla açılmıştır ve o
nedende derhal bitirilmeli, benim
bugün" diye haykırıyordu, bekli de
bu yüzden "Türk Adaları"nden bu
lekenin silinmesi ve savunmaya gö-
nüllüce bir tehdidin kırılması" doğ-
rultusunda bir karar verilmesini ist-
iyordu.

Halil Çelenk'i binden fazla fa-
vukula savunmak istemiyi. Binden
fazla vekile atmak istemiyi kendinden.
Bu ve saydıkları avukatı temsilde, do-
rurupma Türkiye Barolar Birliği'nin,
Ankara, İstanbul, İzmir baroları-
na, İsmail Hakkı Demirci'nin bu-
kandıratı katıldığı.

Dava elbette "hemem o gün" bi-
tilirilmiş. Aralık ayının son günle-
rine benedik. İkinci duruşmanın içi
bölümünde Halil Çelenk yine, aynı
dava, yazımda... Böylece bu-
muz Muzaffer İlhan Erdoğdu'nu avukatı
olarak yer aldı. Erdoğdu'nu sanık ya-
rı-

ne sirtından cübbesini çıkarıp ye-
ni koyula ve sanık partakallıklarının
arkasına geçti. Partakallıkları kapı-
nı kendine yine Muzaffer İlhan Er-
doğdu açtı. Yine bir ihret tablosu ya-
sandı. Duruşma salonunda binbir
gıcıkla gıcıkla anı saydı iddialiye
bu tabloynu yine yürekleri burka-
rak izledi. Ve Halil Çelenk yine bir
anlık giki dikiler -ama yine içi acı-
la dolarak -sözlerine başladı.

Ve yazıdan dönemi bir cümleyle
tamamladı:

"Eğer bir ölkede 12 Eylül gibi bir
baskı düzeninin yasaları icrtilirdi-
gi, bu yasaların insan haklarına ve
Hukuk Devleti ilâdlerine aykırı ol-
duğu, bu yasaların demokratizmin
başmadığına söylediğini içi bir
hukukçu hakkında daha açtıkları ve
50 yıla varan ağır hapis cezası ist-
emeliyor, o ölkede demokrasi-
nin varlığını iddâ etmek bir güldü-
ren önye gidermez."

Bu dünyada herkesin bir mutlu-
lak anlayış vardır. Mutlakla yazıla-
rı her insan için de-ğişiklik. Örneğin
paradok, makamde, servetinde, ka-
dinde, erkektir, iktidâr, seyahatir,
pahalı gıyaset, lüks restorantlar...
Ama kimileri de "bir başkadır be-
nim mutluğum" sakınıu söyler-
ler. Ve derir ki:

"Kırkıncı yılın dolduğundan sa-
vunma meşaleğini gününe yakın bir
bölümünü Ceza Yasası'nın 141-142.
maddelerinde somutlaştırılan suçların
ilemleriyle verdim. Saygı-
nın barutlarımdan, hesabım da
yapmadım, ama bu maddelerle ya-
sılanın bindere insanı savundum.
Yazarları, sanatçıları, yazarları,
profesörleri, doçentleri, TKF'çileri,
yargıdan, savcılardan, avukatlardan,
döndürileri, sendikacıları, işçileri,
hendisleri, memurları, suç zairleri-
ni, öğretmenleri, öğrencileri, sav-
cılar, Nuri İltis de de-ğününde
gösterile bulup, yazıdan birçok
insan zaman-zaman baka, falan ta-
hikler kendilerini savundukunu ha-
turlatırlar. Dayıncılarından ötürü
yargılanan insanları savunmadım
döndürmekle diyeyim. Bu mutlu-
lak mutluğumla benzeneyim bir mutlu-
luluğu."

Radikal demokrasi

Haydar Kurlu
TBKP
Genel Sekreteri

En zorlu ödemeye girmiş bulunuyoruz. Bir şey
kaybı olmadan birleşmek kolaydır ama, bir şey ku-
sarmak birleşmek çok zordur. 12 Eylül'ün başından
beri, 12 Eylül'e karşı olma nöbetinde aynı yer işbir-
lerine varan fili bir mutabakat olduğu. SHP, DSP, DYP
BİR de içinden, sonra bir rejim karşıtı güç ortaya çıktı
Hüner, halkı demokrate dışarı da, demokrasinin işbir-
likci elinde geçerken bu güçlerle farketilmemesi ona
cağın belirtirliği. Olaylar da:

"İşte şimdi bu ikinci elden içindiyi. "Kıyık" bir
birlikten işer" ya da "Nasıl bir demokrasidir" bel-
ki geçiyor.

Ülkemizde demokrasinin geçiş sürecinin özgün ha-
rakaten birinci etapları fili mutabakat geneliği ola-
ğıdır. Önce kuruyor, bu ikinci etapın geneliği
yeni gerektiriyor. Zira çok önceden de görüldü ha-
metmiş ki, bizde demokrasinin geçiş Portekiz'deki ve ha-
la Yunanistan'daki gibi tek halledile başlamayacak,
sütem, sancık bir geçiş süreci yazılacak. Bu süreç
dönüştürülmüş, inişli çıkışlı olacak. İlerleye-
cektir, gerileyecek ilerlen geçecektir. Bu nedenle "ne-
ye karşı" da kurulan fili mutabakat olağıdır. İler-
maya çağınmak gerekse.

Makul zorla ve ötekiler özüğü bu gereğiği kurmak in-
çile harcamaı zorunlu kıldığı gibi, nesnel koşullar
"Nasıl bir demokrasidir?" sorusunun "11 Eylül'den da-
ha geniş bir demokrasinin" yanıtında bir mutabakat sağ-
lanmaya olanağı buluyor. Bu nedenle Genel çerçevesine
geçen yazımda değinmişim.

12 Eylül düzeniyle ya da daha tam deyişle mil-
limin bir gözünce süreci yaşanıyor. Yazımda ki ne-
denine değinmek istiyordum. Birincisi, geneliğin de-
lenesi çikilme 12 Eylül'ün içinden çıkılmaz. 12 Eylül
istese de 11 Eylül'e dönemiyor. Bir bakıma 12 Eylül ta-
nen "görünmez" ki, görünmez görünmez, 11 Eylül'dü, yani
teşkil "parlamentarizm" demokrasinin yekine, ikinci ola-
ğı. 11 Eylül'e dönmez olağıdır o da, başka demok-
rasinin olağıdır her alanda toplumsal talepleri öyle-
ne radikalizmiyle ki, 11 Eylül'ü talepleri yanıt ve-
metmiş. Daha geniş, yani bir demokrasinin kendisi dayatmak-
la, Türkiye bulmaya çalışıyor. Bu demokrasinin olağıdır.
Böyle bir demokrasinin işi, hiçbir politik güç ile baş-
gerekçileştirmek. Bu nedenle ulusal cübbe demokrasinin
kılıfı mutabakat zorunludur. Öyle sanıyoruz ki, yapıpaca-
kızın yani gereği zorunluluğu daha açık biçimde
kaynıcağıdır. Özgürleşme, demokrasinin mutabakat ge-
rektirliğini güncelleme çıkaran sorunlardan biridir.

Demokratik mutabakat enstifi, ideolojik bir uzlaşma
değildir. Tam tersine ancak her sınıf ve katmanın ken-
dini temsil etmesi ve ideolojik gereğiği bir rejim, 12
Eylül'ün öncesinden daha geniş bir demokrasinin rejim ola-
dır. Bu, çoğulcu demokrasidir. Mutabakat ancak böyle
bir demokrasinin üzerine olağıdır. Katkımın işi, bu
sıyoyolu güncelleme böyle bir rejimin kurmasını in-
günler, tam baskı ve engellerin rağmen mutabakat
ile yerlerini almak demektir.

Bu sınıflardır, "Demokratik hakları geneliği"
politikaları "12 demokrasinin" politikaları an-
sında ayırtınan da görmezlikten geçiyor. Birincisi, doğ-
rusuna rejim sorunu ötekilerle ve de-ğününde kaçını-
la ve geneliğin demokrasinin Huk ve de-ğününde kaçını-
lıcı mücadele ediyoruz, ödeceği ama, bugün mücadele-
yi bunlarla sınırlamak, arkasına ne kadar devrim, so-
yalizm gibi ideolojik devrimler ile de-ğününde ger bir adam
ötekiler de başlanıyorsa gördür. Bir geçiş ve iktis-
arisi evresinde elide elide kazanımları hiçbir gö-
rüşme olmadı gibi, varolan çok önemli potansiyel
de de-ğününde çıkıyor. Demokrasinin kazanımları işi,
politik demokrasinin işi, demokrasinin demokratikle-
şmesini, bu, radikal demokrasidir.

Politik demokrasinin, nasıl bir demokrasinin sorunu ve-
rinceci yanıtıdır ötekiler. Böylesi bir rejim yazını mu-
bahakat, aynı zamanda onun itirazı süreci baş-
latır. Bu, demokrasinin yenilmesine sürecidir. Bize göre
bu hedeften hiç de uzakta değildir.

Politik rejimin demokrasileştirmesi temelde açık
ya da zımnı mutabakat belirtirliği. Ötekiler nesnel ba-
rından koşulları de-ğününde de-ğününde de-ğününde
Buna gelince yazımda değinmişim. Birlikten, su ge-
nedece de alını, çirkin ideriz.

TBKP'nin yazımda değinmişim ki de başlan-
günüdür. Bu gereği, yazımda bir yazımda bir yazımda
nisi Paris'ten yani kuruma "kızıl"ı" aşından bak-
mak yazarları. Dön böyle bakıldığında yani 12 Eylül
öncesinde, buradan çıkarak, de-ğününde ve aralarından
ötekiler yazımda değinmişim. Bu yazımda değinmişim
bunu başlanıyorsa de-ğününde. Birlikten, su ge-
nedece de alını, çirkin ideriz.

TBKP'nin yazımda değinmişim ki de başlan-
günüdür. Bu gereği, yazımda bir yazımda bir yazımda
nisi Paris'ten yani kuruma "kızıl"ı" aşından bak-
mak yazarları. Dön böyle bakıldığında yani 12 Eylül
öncesinde, buradan çıkarak, de-ğününde ve aralarından
ötekiler yazımda değinmişim. Bu yazımda değinmişim
bunu başlanıyorsa de-ğününde. Birlikten, su ge-
nedece de alını, çirkin ideriz.

TBKP'nin yazımda değinmişim ki de başlan-
günüdür. Bu gereği, yazımda bir yazımda bir yazımda
nisi Paris'ten yani kuruma "kızıl"ı" aşından bak-
mak yazarları. Dön böyle bakıldığında yani 12 Eylül
öncesinde, buradan çıkarak, de-ğününde ve aralarından
ötekiler yazımda değinmişim. Bu yazımda değinmişim
bunu başlanıyorsa de-ğününde. Birlikten, su ge-
nedece de alını, çirkin ideriz.

TBKP'nin yazımda değinmişim ki de başlan-
günüdür. Bu gereği, yazımda bir yazımda bir yazımda
nisi Paris'ten yani kuruma "kızıl"ı" aşından bak-
mak yazarları. Dön böyle bakıldığında yani 12 Eylül
öncesinde, buradan çıkarak, de-ğününde ve aralarından
ötekiler yazımda değinmişim. Bu yazımda değinmişim
bunu başlanıyorsa de-ğününde. Birlikten, su ge-
nedece de alını, çirkin ideriz.

TBKP'nin yazımda değinmişim ki de başlan-
günüdür. Bu gereği, yazımda bir yazımda bir yazımda
nisi Paris'ten yani kuruma "kızıl"ı" aşından bak-
mak yazarları. Dön böyle bakıldığında yani 12 Eylül
öncesinde, buradan çıkarak, de-ğününde ve aralarından
ötekiler yazımda değinmişim. Bu yazımda değinmişim
bunu başlanıyorsa de-ğününde. Birlikten, su ge-
nedece de alını, çirkin ideriz.

TBKP'nin yazımda değinmişim ki de başlan-
günüdür. Bu gereği, yazımda bir yazımda bir yazımda
nisi Paris'ten yani kuruma "kızıl"ı" aşından bak-
mak yazarları. Dön böyle bakıldığında yani 12 Eylül
öncesinde, buradan çıkarak, de-ğününde ve aralarından
ötekiler yazımda değinmişim. Bu yazımda değinmişim
bunu başlanıyorsa de-ğününde. Birlikten, su ge-
nedece de alını, çirkin ideriz.

TBKP'nin yazımda değinmişim ki de başlan-
günüdür. Bu gereği, yazımda bir yazımda bir yazımda
nisi Paris'ten yani kuruma "kızıl"ı" aşından bak-
mak yazarları. Dön böyle bakıldığında yani 12 Eylül
öncesinde, buradan çıkarak, de-ğününde ve aralarından
ötekiler yazımda değinmişim. Bu yazımda değinmişim
bunu başlanıyorsa de-ğününde. Birlikten, su ge-
nedece de alını, çirkin ideriz.

İnsan Hakları Evrensel Bildirgesi'nin 40.Yılında

TÜRKİYE İNSAN HAKLARININ NERESİNDE?

İnsan Hakları ikinci kurultay

Türkiye 1988 yılında, insan haklarının daha derin tartışılmasına yol açan önemli gelişmelere ve etkinliklere sahne oldu. Başlatılan başta, "dönüşüm ve örgütlenme özgürlüğü" üzerine en yetkili ağızdan bile konuşmaya zorlayan Komünist Parti tartışması ve bu tartışmayı gündeme getiren TBKP Davası akla geliyor. Ayrıca, tüm hüzzaylı diğer politik davaları, insanlık onuru ve onurları bir "insan hakkı" uğrunda cezalandırılarda gerçekleştirilen ölümlere dirençleri ve en temel insan haklarından biri olan "yurttaşlık hakkı"nın tartışılmasına açan, 8 politik göçmenin yurtdışı donatı girişimlerini aşmak gerekçesi. Bunun dışında, içişleri, göçmenleri, kadınlara, gençlere ve diğer toplumsal kesimlerin her biri, aslında insan hakları bütününden bir yönünü gündeme getiren hak aramaları girişimlerini de sayabiliriz. Kuşkusuz bir de, insan haklarını daha derinden ve daha bütünlüklü dillendiren iki kurultaydan söz etmemiz gerekecek: İnsan Hakları Derneği'nce Ankara'da 1 Ekim 88'de düzenlenen "1402 Etkin Özgüven ve Çalıma Hakkı Kurultayı" ve yine İHD tarafından 10 Ağustos 88'de düzenlenen "İnsan Hakları İkinci Kurultayı".

Ülkemizin önde gelen aydınlarını katılıp görüş birliği bu iki kurultayın ikincisinde, insan hakları so-

runu çok yenili olarak ele alınp, insan hakları ile demokrasinin ve çağdaşlığın bağı üzerinde duruldu. Sonuçta, bu yıl tüm dünyada, Birleşmiş Milletler teyisi olan her ülkede yapılan aranan bir sorunun Türkiye ile ilgili bölümü büyük ölçüde yanıtladı.

— "İnsan Hakları Evrensel Bildirisi'nin 40. yılında, Bildirgede yer alan haklar ne ölçüde yaşamaya başladık?"

Genildiği gibi bu iki kurultay gerçekleştirildi, "insan haklarıyla ilgili talep ve girişimlerin sözcüklerinden biri olma"yı hedefleyen gazetemiz ADİMLER, hemize yayın yaşamına bu anlamı değildi, ancak haklarını sürdürüyor. O sırada, her iki kurultayın da dile getirilen görüşlerin önemine karşın günlük basında yeterince ilgi gösterilmesi olmasa rağmen, çıkacak olan iki sayılamızda mutlaka yer alması gerektiğini düşündük, bu doğrultuda hazırlık yapılmış, Nitekim ilk sayımızda bu konuda verilmiş bir sözcüme vardı. Şimdi bu sözcük bir bölümün yerine getiriyor, insan haklarıyla ilgili geçmişimiz yeline en kapsamlı etkinliklerinden biri olan, "İnsan Hakları İkinci Kurultayı"nda dile getirilen görüşleri, yine aynı zamanda, Prof. Dr. Cahit Talas ile yaptığımız söyleşiyi birlikte sunuyoruz.

Evet: "Türkiye insan haklarını neresinde?"

- ▶ Üç ayrı konuda düzenlenen oturumlara, tanınmış bilim adamları ve hukukçular katıldı.
- ▶ Kurultayın "İnsan Hakları Günü"ne ve politik göçmenlerin dönüşüne rastlaması ilgiyi artırdı.
- ▶ Avrupa Parlamentosu üyesi Wolfgang Von Notzitz İşçileri Bakanlığı'nın izin vermemesi üzerine Kurultay'da konuşmadı.
- ▶ Kurultay'da konuşan SHP ve Sosyalist Parti genel başkanları, yurttaşlıktan çıkarma cezalarını sert bir dille kınadılar.

ERDAL İNÖNÜ

(SHP Genel Başkanı)

Kurultaya gönderdiği mesajdan

"Türkiye'nin insan haklarına saygı bir ülke olduğuna söylemek el-dukça güçtür. Oysa Türkiye'nin, insan haklarına saygılı bir ülke olma-ya için hiç bir engel yoktur. Ülkemiz ve insanlarımız bugünkü uygulamalarına layık değildir. Bunun karşısında yapılacak şeyler son derece basittir. Bu çağda düşününce yanlış olmasa ayıptır. 141-142 ve 163. maddeler kaldırılmalıdır. Fikirlerin serbestçe tartışılmasından kaygı çık-maz. Bir ülke vatandaşın ülkesinde yaşamak hakkıdır. Vatandaşlık-tan cizdama, manşın alamadığı bir cezadır. Utanılacak bir şeydir. Bu uygulamaların bir an önce kaldırıl-ması gerekir."

ÖZCAN KESGEÇ

(ADİMLER Genel Başkanı ve Adımlar Ankara Temsilcisi)

Cahitna Hakkı ve Çalıma Yaşamın Demokratikleştirilmesi Oturumunda konuşmasından

"Çalıma hakkı, salt bir iş bulma hakkı değildir. Eğer çalıma hakkından, insanların insanca bir iş edinmesini, ulusal gelirden adil pay alabilmelerini anıyorsak, bu alanlardaki uygulamalar da beraberinde gelir. Sendika örgütleri, çalıma özgürlüğünün sonlanışından başka bir şey değildir. Sendika örgütleri, toplantı ve gösteri özgürlüğü gibi. Yoksa, sendikalar ve örgütler için hangi araçlarla yaşamak gerekecek-siniz?... Çalıma yaşamının demok-ratikleştirilmesi medecesi, siyasi tavrı kıymadın tümüyle yaşamaya geçirilip gerçekleştirilemez."

GÜNEY DİNÇ

(Avukat)

Uyrukluk Hakkı ve Siyasal Göçmenlerin Sorunları Oturumunda konuşmasından

"İnsan haklarına sahip çıkabil-mek için, önce bazı engelleri aşma-lıyız. İşkence, ölüm cezaları, ceza-vedirtilmiş uygulamalar, ekonomik sorunların yarattığı engeller var. Bu-bunları aşmadan insan haklarına sahip olamayız, günlük yaşamın huzurunu sürdürüyoruz... İnsan hak-ları illahiler hep tepeden geliyor. Bu-rada somut bir ölçüye karşın karış-maz: Türkiye bu yapı içinde tutul-mak kieniyor. Tüm siyasal kırılma-lar insanın saygı görmeliği bir or-tam üzerine inşa ediliyor. Epey zama-n insan haklarını savunmak, bir karşı politika olarak bizim gündem-imiz geliyor. Önce, insana saygı-nın toplumda temel öğe olması ge-rekıyor."

Prof. HÜSNÜ GÖKŞEL

(İHD Göçmen Komisyonu Başkanı) Uyrukluk Hakkı ve Siyasal Göçmenlerin Sorunları Oturumunda konuşmasından

"Ben hekimim. Hukukla hiçbir ilim yok. İHD'nin oluşturduğu 'Uyrukluk Hakları ve Siyasal Göçmenlerin Komisyonu'nda radarı görev aldığım soruyorum. Ben hukukçu değilim ama insanım. Uyrukluk Hakkı, hangi meslekten olursa olsun tüm insanlar için en temel hak-tır. Buğün binlerce yurttaşımız ül-kelerine dönemiyorlar, başlarına ne-ber geleceğini bilmiyorlar. Yurttaş-lık hakkı hiç kimsenin elinden alı-namayacak, hiç kimsenin alma-yetkininin olmadığı bir hak. Bu-nun bilincinde, birey ve toplum ola-rak yaşamak zorundayız. Bunun için mücadele etmek, insanlık sorunu-dur. İnsan olabilmekten de gereği-dir."

ŞÜKRAN KETENCİ

(Gazeteci-Yazar)

Çalıma Hakkı ve Çalıma Yaşamın Demokratikleştirilmesi Oturumunda konuşmasından

"12 Eylül'le birlikte en büyük be-deli çalısanlar ödedi... Özünde Türk-İş ile DISK arasında bir yapı farkı yoktur. Fark, DISK'nın komu-ne ile Türk-İş'in komünalardır. DISK'nın arkasında işçi sınıfı parti-si geçerci vardı. Bunun için DISK, ibret nesnəsi haline getirildi... 12 Ey-lül'ün tahribatına yüzeyel görme-mek gerekir. Konu yataklarda yapı-lacak bir takım değişiklikler de de-ğildir... 12 Eylül'ün zararını topo-nusal yapıda göstermiş, toplum bir noktadan başka bir noktaya ge-liyor. Bunun sonucu tek tek insana-ların bilincinde de ortaya çıkmıştır. İnsan Hakları bakımından geldiği-mizi geri notta, burada ibret verici-dir."

HALİT ÇELEKİ

(Arukat)

Dünyaca ve Örgütlenmiş Özgürlük Otoritesindeki konumundan

"Dünyaca ve örgütlenmiş Özgürlük, insan haklarının başlığıdır. Eğer hak, buja yaşam hakkı olmak üzere tam hak ve özgürlüklerin savunulması ve kazanılması, bu özgürlüğün varlığına bağlıdır. Üygar dünyada bu özgürlükler, insan yaşamının ayrılmaz bir parçası haline gelmiştir. Çoğumuzda üygar toplum değildi toplum demektir. Ülkemizde ise düşünce ve örgütlenme özgürlüğü öteden beri sorunludur getirilmiştir. Yürüyüşü aşkın bir sızdiren bir bu sorunlar, ülkemizde bilim, sanat ve kültür alanındaki gelişmeyi, kalkınma, toplumsal dinamizmi engellemiştir."

FERİT İLSEVER

(SP Genel Başkanı)

Kurultayda gündertti mesajdan

"İnsan Hakları Evrensel Bildirisi'nin 40. yıldönümünde, 227 idam kararının medyası çekmecelerinde bekletildiği bir dönemde kutlanmasını utancı içindeyim. Sosyalist Parti hakkında, Anayasa Mahkemesi'nce verilen kararına karşı, bugün için de bulunduklarımız koşullarda, parti için tabiri caza ne diye yazarsa 'Özgürlüğünden' başka birşey değildir. Bunun dışındaki çalışma alanları, yusalar ve uygulamaları tamsamen kapalıdır. Meclisten geçen 'Yeni Siyasal Yasa'nın, bir bakıma küçük partileri ezme yanındır. Bir, parti olarak, kille örgütleri ve döğünçeler üzerinden yasalara kaldrılması ityforuz. Birçok yurtiçinden gelen 8 arkadaşımız, bütün toplumun sahip çıkmasını ityforuz."

AKIN BİRDAL

(İHD Genel Sekreteri)

İnsan Hakları İkinci Kurultay'a çağır konusundan

"Herkesin dünyaya bakışı aynı olmayabilir. Düşünme birlikteliği de olmayabilir. Ama çağımızda kimin değerleri vardır ki, o değerlere hak o değerlerin korunması, eylem birliği, savunma birliği gerektirir. Bunların başında da temel insan hakları, özgürlükler ve demokrasi gelir. İnsan haklarının korunması, savunulması ve geliştirilmesi, demokratik bir rejimin güvencesidir. O nedenle, ülkemizin gündemi, insan haklarına ve demokrasiye sahip çıkması gerektirmektedir."

Prof. SADUN AREN

(Ekoloji-Yazar)

Çalgıya Halk ve Çalgıya Yasa-nın Demokrasileştirilmesi Otoritesindeki konumundan

"Tüm haksehlilerin temelinde ekonomik sınıflar yatır... Haksehlige en çok işler maruz kalır. Çünkü, emeğini kendi istediği gibi de geliştiremez, kolaylıkla satamaz. Yaşamak için, iğdileme, üretim araçlarına sahip olan burjuvazininin paralarını zorundadır. İşte bunun için 'işçi hakları' diye bir hüküs var. 'Burjuvazisi' olarak, olmaz, çünkü patron haklarında uğramaz. Hak iddiesi edilebilir için ortada bir haksehlilik olması gerekir."

MUSTAFA EKMEÇÇİ

(Gazeteci-Yazar)

Üyreklik Halk ve Siyasal Göçmenlerin Sorunları Otoritesindeki konumundan

"Hükümet yetkililerinde, dönen göçmenlerin karşılaşılabilecekleri davranışları ilgilik kaygılarını belirtiyor. 'Aşında onlara bir şey yapacak değiliz, ama çok gürültülü geliyorlar' diyorlar. Gürültülü gelmek nasıl oluyor?"

Prof. ALPASLAN İŞIKLI

(Siyasal Politika Öğretim Üyesi)

Çalgıya Halk ve Çalgıya Yasa-nın Demokrasileştirilmesi Otoritesindeki konumundan

"Böyle bir yasa sende hakları ağır darbeler yemir. 'İn de dışpışıkları bir gövden e gümüyü. Bu sorunu ilk içinde tuma olanağın sahip çıkduğı olduğu, bu sorunu çözduğı"

İnsan Hakları Evrensel Bildirisi'nden 40 yıl sonra

BÜTÜN DEMOKRASİLER İNSAN HAKLARINA SAYGIYA DAYANIR

Nerede bütün kurum ve kurallarıyla aksaksız işleyen bir demokrasi oluşmuşsa, orada hak ve özgürlükler tartışılmalardan uzak tutulmuş ve halkın bilincinde yerleşmiştir.

Adımlar: İlk, insan haklarını ve kabul edilmiş 40. yıla göre İnsan Hakları Evrensel Bildirisi'nden itibaren söz eder mizdir?

Talaz: Bir göre insan hakları, temelinde insanın, insanın oluruyla yaratıcı insan hak ve hukukları evrensel nitelikte bir haklardır. Amacı, insanın, devleti aşırı ve zaman zaman beliren keyfi denetlemler yetkilerine ve tasarruflarına karşı korumaktır. "İnsan Hakları" kavramının somutlaşması ve yasal hukuksa yansımada, yeni zamanlara tarihidir. Önce düşüncelerden oluştuğu bu haklar, zaman içinde kural olma niteliklerini ulaşılmıştır. Sonra devletler kendilerini bu kurallara bağlı saymışlardır. Başlangıçta kendi yurttaşlarına kimi hakları tanımlayarak ve de zamanla zamanla katmanlar. Daha sonra aynı hakları bütün insanlığın tamamına düşüncelerine yansımıştır.

10 Aralık 1948'de Birleşmiş Milletler Genel Kurulunda tarafından kabul olunan İnsan Hakları Evrensel Bildirisi, düşünce ve hukuksal alanda oluşan arzu çağa ve savasların arındırılması. Özümlü birliktir insanlık için yeni bir çağ başlatmıştır. Hukuksal bağlayıcılığı olmayan Evrensel Bildirisi, güncel dünyadaki ilerlemleri de gösterir, insan onuruna ve insanlığının ve beşeriyetinin eldiviye eşitlik ve adalet ilkelerinde somutlaşan ahlakın alamaktadır.

Adımlar: Demokrasi ile insan hakları günümüzde işi için, ödesi bir durumla beliriyor. Buna ilave, aşırı mizdir?

Talaz: Bütün demokrasiler, insan haklarına ve ona saygıya dayandır. Çünkü demokrasilerin temelinde insan hakları vardır. Türkiye'nin de imzalandığı ve böylece saygıya söz verdiği Evrensel Bildirisi de yasal hak ve özgürlükler bir bütündür. Bir bütün olarak demokrasinin ana öğeleridir. Bunlar olmadan demokrasi olmaz. Demokrasinin kurumu ve kuralları, bir özgürlükler vardır. Bunları içseler kurur. Güdelerimiz e düşme çevirdiklerimiz de yavaşlar. İki, nerede bütün kurum ve kurallarıyla aksaksız işleyen bir demokrasi oluşmuşsa, orada hak ve özgürlükler tartışılmalardan uzak tutulmuş ve halkın bilincinde yerleşmiştir.

Adımlar: Bir de ekonomi ve sosyal haklar var...

Talaz: İnsan hakları kavramının ilginç bir yanı vardır. O da canlılık, gelişimi ve yeni boyutlara ulaşmasıdır.

Prof. Dr. Cahit Talaz

(1917 yılında Trabzon'da doğdu.)

Siyaset Bilgiler Fakültesi'ni bitirdi. İsviçre'de siyaset doktora yaptı. 1953 yılında SBF'de doçentliğe atandı. 1958 yılında profesör oldu. Öğretim üveği döneminde iki kez dekan seçildi. 1983 yılında istisnai emekliye ayrıldı. 1990-91 yılları arasında çalgıya bakanlığı da yapmış Talaz, aynı zamanda Diğ Demeği ve İnsan Hakları Demeği'ni kurucu üyesidir. Prof. Dr. Cahit Talaz'ın İnsan Hakları Evrensel Bildirisi'nin 40. yılı nedeniyle, temel insan hakları sorunları üzerine konuştu.

si oluşmuşsa, orada hak ve özgürlükler tartışılmalardan uzak tutulmuş ve halkın bilincinde yerleşmiştir. Demokrasiye bütün boyutlarıyla ulaşılması, ülkelerin, bu hak ve özgürlükler, cezalıla yönetimi de gerektirir. İnsan hakları bilinci Türkiye'de de boylandı. Demokrasiyi güçlendirme alanlarımızda ilk Evrensel Bildirisi'nin ilkelerini yerine getirmeye çok akşyızdır.

Adımlar: Bir de ekonomi ve sosyal haklar var...

Talaz: İnsan hakları kavramının ilginç bir yanı vardır. O da canlılık, gelişimi ve yeni boyutlara ulaşmasıdır.

mausur. Birleşmiş Milletler Evrensel Bildirisi ile insan onurluğuna haklarına yendiler kanunlar. Bunlar ekonomik, sosyal ve kültürel hakları demeti içinde somutlaşmıştır. Bütün hakların temelinde, sosyalist nitelikli devletlerin kurulması varlığını gerektirir. Ekonomik, sosyal ve kültürel haklar, Evrensel Bildirisi'ne çağrıştırdı salıyan haklardır. Eğer bu haklar Bildirisi'den ayrılmazdı, önemli ve yasaal bir eksik sürün giderdi. Ekonomik ve sosyal haklar, aynı zamanda Devle görevlece yarıtaş haklarına anlam kazandırmıştır. Çünkü, ödekel (madde) yaşamın göçüklü ki sürdürün, açlık yur yörte bulunan insanların göründe birçok hak ve özgürlük anlam kazanır. Bir insanlık sığıp sorulabilir, ancak güdelerinden, yasaal haklara gerektir anlamın vermek gerekir. Şu halde, hem uluslararası, hem de ulusal düzeyde dünyamız ekonomik kaynakları ve olanakları daha adil bir bölüşümüne bağlanmalıdır.

Adımlar: Şu olarak, İsviçre Türkiye'den durmadan söz eder mizdir?

Talaz: Evrensel, insan hakları konusunda sorunlu ülkeler arasında bir ayrışma olduğunu düşünür. Al Özgünlük günümüzden düşüyor. Sendikal hakları açısından Uluslararası Çalgıya Örgütü'nün görüşüne, ilahiki bir düzine gelmiştir.

Türkiye'de bir dil yasa, insan hakları bağdaşmaz, demokrasinin de insan hakları temelidir. Bunları çok da 1982 Anayasası'ndan kaynaklanıyor. Bunun yansında bir de uygulamalarla gelmez bu haklar ve yetkiler var. Bunlar sosyal ökonomiklerle ayrıca ayrılar oluyor. Örneğin, yasal ve yasal olmayan uluslararası sözleşmelerin keyfince uygulanmaması, Ama Türkiye'de ilave sürüyor.

1982 Anayasası ve ona benimsenmiş zihniyet deyimlece, ilayitirmeye döndü cabaların boyunu oluşturan olanaklar. Bu nedenle, ülkemizde insan haklarının bütünlüğü ve iyileşmesi bir gereklilik karamızın, son derece zorunlu.

Ekmeççi'ye geçmiş olsun

Yılları geçti emektarın (kalp krizi) geçirecek Ankara Tıp Sina Hastanesi Kardiyoloji Bölümü'nde tedavi altına alınan gazeteci-yazar Mustafa Ekmeççi'nin sağlık durumunu öğrendiği öğrenildi. İktisat Yüce Bakım Servisi'nde özel bir odada tedavisi yapılan Ekmeççi'nin kalbi beşleyen damarlarından birinin tıkalı olduğu, daha sonra açılıp tıkanıklık bir pansiyonla özel ekip çalışmasıyla düzeltilmesi için bir ameliyat gerçekleştirildi. Öze Sağlık Kurumunda Ekmeççi'nin bir ameliyatı gerçekleştirildi. Hastanın karnal kolunda da ilayitme belirtileri görüldüğü, iki kez ilayitme alan kolun, son ola-

kal plastrikler özel bir koruyucu içinde tutulduğu ve ameliyatları karnalına eğilimi gözden geçirildiği kaydedildi. Oksijenin ve doşmaları, Mustafa Ekmeççi'nin sağlık durumuna yakından ilgilendikleri, hastaneye ziyareti kabul edilmişse karşın, okurların soruile mektup, telgraf ve çiçek göndererek Ekmeççi'ye "İçil plastrik" diledikleri öğrenildi.

ADMLK'nin ilayitme olanakları de, barış ve demokrasi karnal, yazar Mustafa Ekmeççi'nin arkadaşlarımızın en kısa zamanda sağlığını kavmasını dileyiyor.

İşçiler Kamu- İş'in Önerilerini Reddetti

SEKA'DA GREVSÜRÜYOR

Grevin beşinci ayında SEKA'nın zararı yaklaşık 190 milyar lira.
İşçilerin istedikleri ile işveren verdiği arasındaki fark ise
yalnızca 65 milyar lira.

6 Eylül 1988'den bu yana greve
nolan SEKA işçileri, işveren
sendikası Kamu-İş'in yetersiz
önerilerini 8 Ocak günü yapılan açk
oylama sonucu reddettiler.

6 Ocak günü akşamı Kamu-İş'in
son önerilerini Setiloz-İş Kocaeli
Şube Başkanı Fikri Karakardaklı'nın
öğütleri SEKA işçileri, kendi arala-
nda bir değerlendirme yaparak,
değil bir şeyin olmadığı işlerini
yapıyorlar.

7 Ocak günü Setiloz-İş Kocaeli
Şubesinde bir araya gelen işçiler top-
laşarak genel merkez giderek Kamu-
İş'in son önerisini kabul etmedik-
leri görüşlerini kendileri açıkladı-
lar.

Genel Merkezin genel başkan
herseye rağmen oylama yapılması-
nı istemeyen işçilerin sert protesta-
larına neden oldu. Sendika genel mer-
kezinde toplanan işçiler ten yoru-
nu da keserek alfabaya protesto
ettilerine başlayarak, Anadolu
bir yürüyüşe çıkıp oluşturan Koca-
li Şubesi önüne kadar eylemlerini
sürdürdüler.

8 Ocak günü saat 11.00 saatları-
nda, İzmir'e, fabrika önüne toplan-
an işçiler, sendika yöneticileri,
işle ve işveren görüşlerine ilişkin
düyünceyi anlatarak, oylama ya-
pılmasını istedikler.

İşçiler "sandığa gerek yok",
"faslakten taviz yok", "işçiler ele ve
genel merkez" sloganları ile yöne-
ticilerin konuşmalarını keserek tü-
tünleri ortada koydular. Yapılan
açık oylamada da "işveren son
önerisini" hayır dediler.

İlgili tüm tedbirler yapılan oylama-
larda 10 bin 200 işçiden 6 bin
251'i işveren sendikamın yetersiz
önerisine "hayır" dedi.

Yol, gıda, kimya ve askeri işyeri işçileri ortak mücadele hazırlanıyor

600 BİN İŞÇİ TOPUSÖZLEŞME
GÖRÜŞMELERİNDE

Bu yıl ilk üç ay içinde, kamu
işyerlerinde çalışan 600 bin iş-
çinle, özel sektörde çalışan 80
bin işçinin toplu sözleşme görüşme-
leri tamamlanmış olacak. 150 bin
dolayında işçi grev yapıp kapanma-
da, kalan 430 bin işçinin grev halin-
de işe, yasaların serbest bırakıl-
dığı "serbest".

Kısmi, 22 Kasım'da toplanan
Türkiye, Başbakan Karulunan da
gündemindedir. Türk-İş Başbakan
Karulu, özellikle kamu işyerlerinde,
işyerine karıştı toplum gelistirmek,
sözleşme görüşmelerini izlemek,
sözleşmenin egidütünü sağlamak ve
eylem kararları alıp uygulamak
icin bir komite oluşturmuş kar-
laristurmu. Komite'de, kamu sektör-
lerinde sözleşmeleri gündeme ge-
ten çok yere sahip sendikalar genel
başkanları görev yapıyorlar.

SEKA grevinde çok yavaş yavaş sürüklen, işçiler grev oylamasında "devam"
diyerek, kararlarmışın ele getirdiler. Fotoğraf: Adnan

9 Ocak'taki Setiloz-İş Başkanlar
Kurulu toplantısından sonra yapılan
açıklamada da "SEKA işçilerinin
eğilimi doğrultusunda grevlerin ve
görüşmelerini devam ettireceği" de-
nilmiştir.

51 yıldan bu yana ilk grev
Bilindiği gibi SEKA'nın İzmir,
Bakırçelik, Dalgaman, Afyon, Silifke,
Çaycuma, Karaman ve Giresun
fabrikalarında başlayan grev, 51 yıla-
dan bu yana SEKA'da yapılan ilk
grev olmasının yanı sıra, 10 bin 200
işçisi ile 12 Eylül sonrasında bu-
yük grev olmasının bakımından da
önem taşıyor.

SEKA grevi, İktidarı işçilere ba-
kışım, sendikaların yaklaşımını gö-
stermesi bakımından da önemlidir.
İktidar, bir yandan grev başarısı-
nı engellemek, işçilerin sendikaları

kamı gövvenini sarsmak, öte yandan
da diğer KİT'ler için emsal oluşturma-
sını önlemek istiyor. Basın ba-
şlığı altına alına, malı açılan gücüz-
leşmeleri güdümli hale getirme gi-
rişimlerini de iktidarın amaçları ar-
sında saymak gerekiyor.

Grevin sonuçları

SEKA'da günlük üretim kaybı 1.5
milyar liradır. Setiloz-İş'in istediği
ile hükümetin verdiği ücret arasın-
daki fark ise 65 milyar lira. Grevin
beşinci ayında SEKA'nın zararı iş-
çilere verilemeyen bu 65 milyarlık
Büyük karın çoktan aynı durumda.
Öte yandan 1987 yılında 2 milyar
lira işi aşkın kar eden SEKA, üretilen
son iki yılda yüzde 368 oranında
karı yapmış bulunuyor. Oysa
işçilerin istedikleri kar oranı yüzde
240 dolayında.

89'da sendikal
hareketin gündemi

Yusuf Karasoy

Kamu ve özel sektörde çeşitli işsizlemeden, de-
ğişik konfederasyon ve sendikaların üye yaklaşık
250 bin işçi toplu sözleşme görüşmelerinde.
Görüşmeler, eyyama mevsiminde grev uygulama-
sına kadar farklı aşamalarda sürüyor.

Bu yıl Mart ayının sonuna kadar da ağırlık ka-
mı sektöründe çalışan 600 bin işçi kapsayacak
toplula sözleşme görüşmelerinin tamamlanması ge-
recek.

1989 yılı ayı zarfında Türkiye-İş ve bazı bağımsız
sendikalar için kongre yılı.

Yine bu yıl, Sendikalar Yasasının ilgili maddeleri
değiştirilmediği takdirde, çeşitli kademelardan bir-
nerce sendikacı bir daha yönetici olarak görev üst-
lenemeyebilir.

1989 yılına da, bir çok işkolunda grev yasakları
başta olmak üzere, bir dizi sendikal yasak ve kısıt-
lama altında girebilir.

İktidarı iş ve sendika hareketini bürme, gücün
düşürme, denetim altına alma planlarının önün-
ka-ba her türlü yönetime 1989'da da uygulamaya
aldığı görülmüyor.

Hemen açık gözütle daha görünür bu olgu ve sü-
reçler şu gerekçeleri bir kez daha hatırlatıyor:

Her şeyi rağmen 1989, işçi sınıfının sendikal ha-
reketinin geliştiği bir yıl olacaktır. İşçilerin de-
ğeri istedikleri sendikada birleşip dayanarak iş-
çileri acılarınca eleştirecek bir yıl olacaktır. İşçi sınıfının
sendikası birliğin merkezinde Türk-İş bulunmaktadır.
Sendikal birliğin Türk-İş ile sağlanabilir. İşçi hak-
ları savunmak, sendikalar ve demokratik örgütleri-
leri kazanma doğrultusunda çalışarak ilerlemek, iş-
çilerin yığınını örgütü ve aktif mücadelelerini temel
almak, işyerlerinde, işsizliklerde, bölgelerde sendi-
kalar arasında ve konfederasyonları içinde her dü-
zeyde iş ve yaşam birliği sürecini pekiştirmek gibi
temellere dayanan etkinlikler sendikal birliğin önün-
ka-bil.

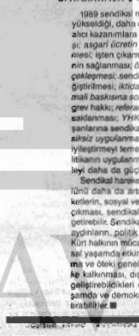
1989 sendikal hareketi açısından da yenilenme yılı
olacaktır. Sendikacıların gelişmelerine; tabiri
niş ve karar almış olması (kesinleşme) yasama ge-
çirilmesi; DEMOKRATİK SENDİKACILIK anlayışının
güçlenmesi sendikaların yenilenmesi ana öğeleri ola-
rak ele alınabilir.

1989 sendikal alanında çok yavaş sürüklen-
ce, adanleştirilecek, zorlaşacak son ver-
me yılı olabilir. DISK'in açılması;
DISK yöneticileri hakkında yapılan iş-
letim mahkeme kararlarının geçire-
lmesi sonuna kadar, DISK'in iş kolunun
mal varlığını tasdiği bir yolda aşı-
lmış önemli adımlar olacaktır. Bunlar
aynı zamanda, 12 Eylül'ün mahkum
edilmesi, sendikal birliğin ve DISK'in deneyiminden yarar-
lanarak için de gerekli olan girişimler-
dir.

1989 sendikal mücadelelerin örgütlülüğü düzeyinin
yükselişi, daha da yılmazlığı, somut sonuçlar
alıca kazanımları yinede bir yıl olabilir. Üretici
asgari ücretin günün koşullarına göre yükselti-
lmesi; istenilen çıkarımlara son verilmesi, iş güvleni-
şinin sağlanması; üzdürlü toplu sözleşme hakkının ge-
çirilmesi; sendikalar haklarının artırılması ve de-
ğiştirilmesi; İktidarı sendikalar (Üniversite) idari ve
malı bakımına son verilmesi; sendikaların ve genel
başkanları; referandumun yasalaşması; İktidarı
yazınlarında YHK'nın dağıtılması; tüm kamu ça-
lışanlarında sendikaların hakları; İLO kararların
eksiklik uygulanması; sendikaların yasaları
yürütmeyle ilgili olan bir ekonomik ve sosyal po-
litikaların uygulanması vs. istemler sendikal müca-
deleye daha da güçlendirebilir.

Sendikal hareket 1989'da da toplumsal yaşamdaki ro-
lünü daha da artırabilir. Gelişen demokratik hare-
ketlerin, sosyal ve politik görüşlerin istemlerini takip
etmesi, sendikal hareketin bir yolda ilerlemesi
gerekir. Sendikal hareket kadimdir, örgütlenir,
yığılır, politik tutuklanırlar, politik göçmenler,
Kurul hakları sendikalarına destek vererek toplu-
mal yaşamda etkin bir rol alabilir. Barış, eşitlik, ada-
let ve öteki genel istemler sendikaların temel
güç kazanması, da doğrudur bu, konular da görüş
geliştirilebilirliği olduğu sendikalar, toplumsal ya-
şamda ve demokratik mücadelesindeki rollerini ar-
tırabilir.

Barış ve silahsızlanma
sorunlarının çözümü,
ülke kalkınması vb.
konularda görüş
geliştirebildikleri ölçüde
sendikalar toplumsal
yaşamda ve demokratik
mücadelesindeki rollerini
artırabilirler.

Federal Almanya ve İsviçre'de ordu tartışılıyor.

Federal Alman
Tuğamiral
Schmaehling:

"TANRI KİMSEYİ ÖMRÜ BOYU ASKER YAPMISIN"

"...Bambaşka yapıda silahlı kuvvetlerle savaşma önlemleri zorundayız. O halde profesyonel ordulardan vazgeçilmelidir."

■ Aydın Şenosen

İkinci Dünya Savaşı sonunda "Büyük orduların dağılması, bütün tırsanacelerinin çökmesi" olan Federal Almanya'da çaresi, damarlarındaki vücut aramayı gütmüştü. Bakımda, 136 en üst rütbeli subaydan birisi olan Tuğamiral Eilman Schmaehling-dikkatini çekmek istemeye emekli değil; emekliliğine de birkaç gün kalması değil—"Federal ordusu benzeri profesyonel ordulardan vazgeçilmelidir" deriyordu.

Ashında silahlı kuvvetlere ya da gücümüz deyimli silahsızlanmaya ilişkin ve sadece ABD ile SSCB arasında sürdürüldüğü senlen tartışmaların, ilişkin ve ciddi bir başka boyutu. Batı Avrupa'daki iki ülkenin iş sorunları durumuna dönüştü, deniyordu.

Örneğin Federal Almanya'da

Federal Hükümet yetkililerinden 136 en üst rütbeli subaya yapılmış yıllık gelecekteki toplantıdan sonra bir açıklama yapan Tuğamiral Eilman Schmaehling, Başbakan ve Milli Savunma Bakanı'nun bilene sadet tekliflerinden önce yeni hiçbir şey söylemediğini belirttikçe, özellikle sağdan epey eleştiri alıyor. Federal Ordusu'nun Anzartma ve Alıştırma Daire Başkanı olan Schmaehling'e bu açıklaması ösüne teminli 3 yıl erileme cezası geliyor ki, bu verilebilir—"en hafif cezai" olarak tanımlanıyor. En hafif cezai verilmemesi denenilecek, o zaman görülmeyen çok sayıda subayın bulunması gösteriliyor.

Anca, görüşleri çok sayıda subay tarafından paylaşılan bu Tuğamiral'in açıklaması sadece bir toplantıda konuşulanlar deyimle kalıyordu. Schmaehling, NATO ve Varşova Paktı, profesyonel ordu, silahsızlanma ve kişinin sürekli asker kalmasına ilişkin ilgili ve ciddi eleştiriler yapıyor.

"Sokuk savaş bitir" diye...

Eilman Schmaehling, 29 Aralık 1988 tarihli *"STRASBURG"* dede ayrı ayrı açıklaması, "Sokuk savaş bitir" dedi. Bir bundan ne sonuçlar çıkarıyor?" diyecek buluyor. "Gerçekten Devrimin kendine için en iyi namı deşerlendirildi?" sorusuna ösüne sordurmuş Tuğamiral, ösüne su sapamaları anlatıyor:

— Kampıya yoklamalarımda, Federal Almanya halkının sadece yüzde dört de tek ilkeye karşı savunma önemi buluyor.

— Aynı yoklamalara göre, dört tehlikeli karşı savunma, 17 politik görüşten en sonuncusu olarak değeriendiriliyor.

— Halkın yüzde 75'i komünizden çekilme gidişindeydi.

— Genç nüfusun yüzde 60'inde Ordusu savunma gidişindeydi.

Bu sapamalarından sonra, "Bu

Kampanya yoklamalarımda, Federal Almanya'nın halkının sadece yüzde dört de tek ilkeye karşı savunma önemi buluyor.

durumda ne yapabiliriz?" sorusuna kendisi Tuğamiral, kendi sorusuna net bir yanıt getiriyor:

"İşin ilk parçası, savunma önlemlerimizin politikanın tepeden tırnağı değeriendirilmesi zorunda kalıyor."

"Savastan sonra ABD'ye karşı güvenciler ve mütekelkif partnet olarak karşımıza, bir çok temel ayrılmalar ortada ediliyor" diye Tuğamiral şöyle devam ediyor:

"ABD'de, Sovyetler ile çatışma-nın süreceğine inanılmıyor". Schmaehling, Federal Almanya'nun iş, Varşova Paktı devletleri ile olan çatışması amaçladığını dikkat çekiyor ve "Hedef Avrupa'da ortak bir saldırıya karşı savunma önlemleri"

dedikten sonra şunları söylüyor:

"Almanlar dış ilişkilerinde millariyetle edimlerine son veriyor. İtalyanlar ki, büyük silahsızlanmaya anlamızla harcama kaynakları dünden ayrı sorunlarını çözümlenmesi için kullanılabiliyor."

NATO içinde ama silahsızlanma

Federal Almanya'nın Kendi silahları nedeniyle bundan sonra da NATO'nun güvencileri bir öyesi olarak varlığını Tuğamiral Schmaehling, "Paktı Federal Almanya'nın vadede kendi yasadışı çıkarlarını inkar edemiyor. Toplumumuz yeni bir ortamı istiyor. Bizlere var, bu hedef olarak en kısa menzilli olarak silahlarımız (taktik atom silahları-

Tuğamiral Schmaehling: "İşin ilk parçası, savunma önlemlerimizin politikanın tepeden tırnağı değeriendirilmesi zorunda kalıyor."

ne) kaldırılmaması öngörülmektedir" şeklinde konuşuyor.

Aklı bunda kimsenin atom silahlarının askerler için çatışma sırasında plan ve rasmen bir şekilde kullanılmayacağına bilmesinin karşın, NATO ülkelerinin atom silahlarının kullanılması amaçlayan bir strateji-de süz etmesi durumunda, Federal Almanya'nın da nükleer beladan kurtulamayacağına vurgulayan Schmaehling, nükleer ülkelerin kurtulabilmesi için askeri stratejilerin yeniden formüle edilmesi gerektiğini belirtiyor.

Atom belası ve Almanlar

"Atom bombası sahipleri junu anlamalılar" diye Schmaehling, sözlerini şöyle sürdürüyor:

"Özellikle açıldığında taktik nükleer silahlar, bütün açmazdan yalıtılacak Alman ve Çekler hedeflerine sız-

tırıyor. silahlardan, ABD halkı SSCB ile teyis, askeri rekabet anlayışını sürdürüyor. Federal Almanya'nın silah sistemleri arasında iktisade ve silahsızlanma için çalıyıyor."

Caydırıcılık profesyonel ordu ve savaglar

Schmaehling, silahlı kuvvetlerin anlamı ve amacı konusunda belayla yeni dünyasına yöttemlerini caydırıcılık yoluyla savagı onlemlerine son vermesi gerektiğini dikkat çektikten sonra, silahlı kuvvetlerin yapısına ilişkin görüşlerini şöyle sıralıyor:

"Federal Başbakan Kohl'un de söylediği gibi, Avrupa'da konvansiyonel bir savag dışı imkansız hale geldiğine göre, bambaşka yapıda silahlı kuvvetlerle savagı onlemler zorundayız. O halde federal ordusu bir profesyonel veya profesyonel benzeri yapıdaki ordulardan vazgeçilmelidir."

"Herhangi bir savagı bağlamak Doğru ve Batı'da gelişmiş endüstri toplumlarını yeterince korumak mümkün değildir. Bu gerekçe artık savagların imkansız olduğunu gösteriyor."

"İşte bu durum sürekli bir baryeri için yapmayı bir fırsat yaratıyor."

"Atom silahları bütün dünyada çok öldürücü, ister istemez, bir başka ülkenin veya iktisad sisteminin bu silahları kullanılması engellenmek için minimum sayıda stratejik atom silahları elde tutulacak. Fakat bundan dolayı değil, insan haklarının toprakları larında olmalıdır. Yani Federal Almanya'da değil."

"Sıratla konvansiyonel silahlarla da silahsızlanmaya gidilmesi ve yalnızca savunmaya yönelik askeri yapılar kurulmalıdır. Bu hedefe varılacağına, yeni saldırı olmaları kalımlarında, iktisadlar da dışlanabilir ve yabancısı ülkelerin askerleri geri çekilebilir."

Ömrü boyu askerlik yapmaz

Tuğamiral Schmaehling, 29 Aralık Federal Almanya'da birçok bantı savunma organının görüşlerini aldıkları kişilerinde bulunuyor. Nitekim Radyo'nun yaptığı söyleşiler, sermaye öselerinin en güvencili sözcüğü olarak bilinen *Frankfurter Allgemeine Zeitung*'de yayılıyor.

Schmaehling bu söyleşide, NATO'nun kırık bir süre sonra savagı karşılayacak beklentisi üzerine kurulduğuna işaret ediyor ve "NATO'nun yapısı bu varsayımına göre. Oysa, şimdi durum değeriendir. Anzınun beklentisi bir savagı bantı ordusunu yöse profesyonel ordulara olmaktadır."

Özellikle, Schmaehling, profesyonel ordulara ilişkin değeriendirilecek karşı önerilerini de şöyle anlatıyor:

"Profesyonel bir ordu, toplumda öze bir yer igeal ediyor. Silahlı kuvvetler kendine özgü değeriendirilecek bir savagı bantı ordusuna sızabilir. Silahlar askerlerin birbirleri arasında taşıyılıyor."

Oysa, bundan böyle yaşamaların anlamını askerlik olarak görmeyen erkek ve kadınların ösütündeği silahlı kuvvetler kurulabilir.

Öyle olmalıdır ki, subaylar da sürekli askeri görevler yerine sivil görevlere geçirebilsin, sivilde de askeri görevlere... Kimsa yaşamı boyunca asker olmasın..."

Bu gibi silahlı kuvvetler derhal hareket etmemeyenleri için çatışma anında, halkın içinden savunma durumuna gidebileceklerdir. Örneğin İsviçre modelinde olduğu gibi..."

İsviçre modeli de sınırlıyor

Federal Alman Amirali, profesyonel ordudan İsviçre'deki "Milis Kuvvetleri"ne geçmesini önerirken, İsviçre'deki model de ciddi tartışmaları yapıyor. *Die Tages Post* Gazetesi'nde yer alan *Üstü Doğru* nün yazısına göre, İsviçre yöneticileri Federal Almanya'dan çağdaş Leopold tanklarını almak için savagı yalın çalıyorken, 111 bin 300 imzalı bir girişim parlamentaya başvurarak, "İsviçre halkı ordusuz bir İsviçre istiyor" diyor.

Tabi İsviçre'de yer yerinden oynuyor. Konu parlamentoda ele alınacak. "Vatan hainleri olduğu savunması bırakmak istiyor." "Ölme savunması düşünene bırakmak istiyor" türünden malum propaganda yoğunluğu.

Nöbetçiler bu propaganda ekinisi gösteriyor ve parlamentodaki bylamada sosyalistlerin çekim kalması sonucu, 13 kabalı oyu karşılık, şaş partilerin 124 oyu ile ösere değeriendiriliyor.

Anca, "Ordusuz İsviçre" istemi ve bu istemin değeriendirileceği birimlik olmaktadır. Hükümet ortay ve en büyük parti, İsviçre Sosyalist Partisi, 100, yıl kutlamalarında 1989 içinde "Ordusuz İsviçre" öze kongresi toplayacağını duyuruyor.

İsviçre Sosyalist Demokrat Parti Başkanı *Helmut Hubacher*, "Ordu şimdiye kadar da dışından çok, içerde işlere karşı etkin yapıyor" diyor.

Parlamentodaki oylandıma "Ordusuz İsviçre" önerisine kabalı oyu veren İsviçre Emekli Genel Sekreteri ve Çevre Millivekili *Jean Spillmann*, "Bu girişim ordunun demokrasinin değeriendirilmesi de kullanılması engellenmek, askeri harcamaları azaltarak, insatlık ve çevre sorunlarına daha çok kaynak ayırmak için önemli" şeklinde konuşuyor.

Girişimi destekleyen Çevre Millivekili *Joan Ziegler* ise, "Ordusuz savunma müzakereleri, yaşlılık ve sakatlık sigortası anzınun karşı korumak için ikinci lehine değeriendirilebilir" diyor...

Silahlı kuvvetlerden arınan bir dünyanın için değeriendirtilen Victor Hugo yalın ösüne şöyle değeriendiriyor: "Orduya kalınlık, savagı bantı ortadan kaldırılmaz!"

Fotoğraf: Medya Güneşi Arşivi

► Diyarbakır Askeri Cezaevi, içersisi ve dışarıyla...

► Necmettin Büyükkaya: Direnişin en acı kaybı, örnek insan.

4. Yıldönümünde Diyarbakır Cezaevi Direnişi

“İNSANIM” DİYEN DİRENMEK ZORUNDAYDI

Direnşte Gerçekleştirilen, Daha Doğrusu Direnişin Gerçekleşmesini Sağlayan BİRLİK Olgusu Günümüze Işık Tutuyor

Diyarbakır Cezaevindeki insanlık dışı uygulamaları bilmeyen, duymayan kalmadı. Amacımız bu uygulamaları anlatmak değil. Antacımız, cezaevinde her şeye rağmen “insanlık onuru iskenceyi yenecektir” belgisi çevresinde kenetlenen, 3 Ocak 1984’te direnişe katılan ve direnişi yayanları konuşturmak ve onların ağzından direnişi aktarmak.

Hemen belirtelim, bu direniş sıradan bir eylem değildi. 25 ay sürdü. Direnişe cezaevindeki tüm tutuklu ve hükümlüler katıldı. Direnişin amacı, baskı ve işkencelerin son bulması, cezaevi koşullarının iyileştirilmesiydi. İnsanlar aç, susuz koşullarda direndiler. “İnsanlık onuru iskenceyi yenecektir” haykırışları Diyarbakır’dan tüm Türkiye’ye oradan da dünyaya yayıldı. Cezaevi yönetiminin baskı, tehdit ve şantajları sonuç vermedi. İtfaiye arabaları direnişi kırmak için günlerce koşullara basınç soğuk su sıkı. Cezaevi, güvenlik yetkililerinin emriyle kurşun yağmuruna tutuldu. Kapılar, pencereler kırılarak koşullara girildi. Koşullar zorla boşaltıldı. İnsanlar çir-

çiplak soyuldu. Türü soysuzluklara maruz kaldı. Günlerce işkenceden geçildi. Kurt halkının yiğit evladı, büyük değer Necmettin Büyükkaya, bu direnişte öldürüldü. Birçok devrimci yurtsever insan, uygulamaları protesto etmek için kendini astı, koşulları yaktı. Toplam 7 kişi öldü. Ancak direnişçilere boyun eğdiremediler.

Tutuklu yakınlarının birlercesi polis ve asker baskısına rağmen direnişe destek oldular.

Bu direniş aynı zamanda bugün ve gelecek için de dersler, deneyimler bıraktı. Bu anlamda 4. yıldönümünde de direnişin kimi çizgilerinin, örneğin, direnişte gerçekleştirilen, daha doğrusu direnişin gerçekleşmesini sağlayan birlik olgusunun günümüze ışık tutucu olduğuna inanıyoruz.

İnsanlık onuru zulme galip geldi, işkenceleri durdurmasa da hafifletti. “İnsanlık onuru iskenceyi yenecektir” diyenler haklı çıktı. Onlar kazandı. Direnişe katılanları birlikte dinleyelim.

Mevlüt Uğur

Yeni uluslararası ilişkileri getirecek olgu: DEMOKRASİ

Geride bıraktığımız yıl insanlık en büyük özlemi olan demokrasi yönünde önemli adımlara, kazanımlara tanıklık etti.

Gerçi Burma'da Eylül ayında çok partili sistem ve demokrasi istemleriyle başlayan yığınlar gösteriler, yaklaşık 342 kişinin ölümüne, 220 kişinin yaralanmasına yol açan bir askeri darbeyle sonuçlandı. Ama yönetime el koyan silahlı kuvvetler de, muhaliflerin Demokrasi İçin Birlik Cephesi'ni oluşturmasını, yeni bir seçim yasasını yapmasını, yeni kurulan Demokratik Parti'nin gitkile güçlenmesini öneleyemediler.

Hain'de Muhafız Alayı Komutanı General Prosper Avril bir askeri darbe gerçekleştirdi. Ama darbe Hain halkının demokrasiye susamışlığını gideremedi. Avril, komünistler de dahil, bütün politik güçlerle diyalog içine girme zorunluluğu ile karşı karşıya kaldı.

Araştırm'da, Albay Muhammed Ali Seldin tarafından başlatılan istem askeri darbe girişimi, büyük ölçüde Arjantin baskının etkisiyle başarısız kaldı. Değirmen süren askeri darbe girişimi

boyunca halk, darbelerin bulundukları kışkırtıcı ortamı sarıdı. Darbe girişimci birliktir bay kentten geçecek istemleri üzerine yoğun protesto gösterileri yapıldı. Böylelikle ekonomik sorunların çıkarmadın akseler darbeyle aracılığıyla çıkılması denemeleri de boşa çıktı.

5 Ekim'de Sili'de yapılan referandum Pinochet diktatörlüğüne yenilgiyle sonuçlandı. Piöçhetti öyu verilerin yüzde 54'ü "Pinochet'ye hayır" oyu verdi. Referandumdan önce 1973'teki darbe ile öldürülen devlet başkanı Salvador Allende'nin eşi Hortencia Bassi de Allende 15 yıllık politik gözetimden sonra ülkeye döndü. Ülkeye dönüşün ardından, Sili Komünist Partisi Politik Büro üyesi Volodia Teitelboim de bulunuyor.

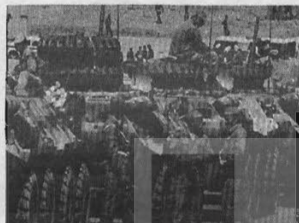
16 Kasım'da Pakistan'da yapılan seçimler, Pakistan Halk Partisi'nin adayı Benazir Butto'ya başbakanlığı getirdi. Pakistan'da 11 yıllık bir aradan sonra ilk kez demokratik seçimlerin yapılması, özellikle de bir kadın ülkesinde ilk kez bir kadının başbakan olması,

yalnızca bu ülke açısından değil bölge açısından da önemli bir gelişme olarak kaydedildi.

Demokrasi, politik sistemler reformlarına yenilmesinde, 1988'in dünya çapında ilgi toplayan bir başka olayıydı. Sovyetler Birliği Komünist Partisi'nin 19. Ulusal Konferansı'nın merkezinde yer alıyordu. 28 Haziran-1 Temmuz tarihlerinde Moskova'da 5 bin delegenin katılmasıyla gerçekleştirilen konferans, aylar boyunca dünya basınımm odak noktasında yer aldı. Konferans fikir, vicdan, basın özgürlüğü, bir dizi kişisel hakları ve mahkemelerin bağımsızlığını, güvence altına alacak yasaların hazırlanmasını temel aldı. Seçim sisteminin değiştirilmesini yolaçtı. Konferans, Sovyetler Birliği'nde "perestroika" ve "glasnost" politikalarının ilerlemesi açısından olduğu kadar, bu politikaların hangi yönleriyle, tepedini imlecilik mi, yoksun demokratik yollarla mı ilerleyeceğini belirledi. Sovyetler Birliği Komünist Partisi'ndeki yenilenmeye yeni bir ivme katan konferans kararları, kısa bir süre sonra darhalı uygulamaya kondu. □

Jamaika'da da madencilerin gösterisi. Güney Afrika'nın alyah hatta ulkı rejime son vermek için savasını sürdürüyor.

Pakistan'daki, Afganistan'a yönelik silahlı faaliyetlerin azaltması, silahlı grupların anlaşmaya zorlanması, ABD'nin de bu türden desteklenmeye devam etmesi, Sovyet birliklerinin Afganistan'dan çekilmesi amaçlanıyor.

mişlerdi ki, 1988 yıl içinde yapılacak görüşmeler ne yazık ki sonuç vermedi.

Afganistan

14 Nisan 1988'de, Cenevre'deki BM Sarayı'nda, Afganistan ile Pakistan arasında imzalanarak tarihsel anlaşma, aynı yılan beri BM gözetiminde sürdürülen görüşmelerin sonucu olarak imzalandı. Anlaşmaya garantör devletler adına SSCB Dışişleri Bakanı Eduard Sevarden'de ile ABD Dışişleri Bakanı George Bush da imza koydular.

Anlaşmaya göre, 115 bin askerden oluşan Sovyet askeri birlikleri 15 Mayıs'tan itibaren 9 ay içinde Afganistan'dan çekilecek, 30 gün içinde Pakistan, sınırındaki ve kendi topraklarındaki Afganistan'a karp silahlı mücadele yürüten grupların eğitim kamplarını kaldırarak, Pakistan toprakları üzerindeki silahlı saldırılarla örtüşmesini önleyecek; Afganistan ise Pakistan ve İran'da yaşayan Afgan göçmenlerinin ülkeye dönüşlerini ve toplumlarda yaşama uyumlarını sağlayacaktır.

Afganistan'daki Sovyet birliklerinin ilk bölümü 15 Ağustos'ta kader kadıldı. Ne ki Pakistan'da ki Afganistan'a yönelik silahlı faaliyetlerin sürmesi, silahlı grupların anlaşmaya zorlanmaması, ABD'nin de bunları desteklemeye devam etmesi, bu anlaşmanın işlevselleştirilmesini engellemiştir. Ancak aynı zamanda Sovyet

yönetime ilk "Yedi Parçalar" grubu denilen silahlı grupların liderlerinden Rabhani arasında Suudi Arabistan'ın Talib kentinde bir görüşme yapıldı.

Afganistan'da başlatılan ulusal uyuşma süreci ancak çeşitli önlemlerle sürüyor.

Güney Batı Afrika

Angola, Küba ve Güney Afrika Cumhuriyeti arasında Kongolu başkanı Brazzaville'de 13 Aralık tarihli protokol, mayıs ayından bu yana ABD'nin de arabulucu olarak katıldığı görüşmelerin sonucu oldu. Protokole göre, Namibya'nın bağımsızlığı BM'nin 135 sayılı kararına dayanılarak 1 Nisan 1989'da başlatılacak bir süreç ile sağlanacak. Yine 1 Nisan 1989'a kadar Angola'da bulunan Küba askerlerinin 3 bin geriye çekilecek. Geriye kalan ve ülkenin kuzeyinde bulunacak olan Kübalı askerlerin çekilmesi süresi 1991'de tamamlanacak. Protokolün ilk maddelerinde, ABD ve SSCB Dışişleri Bakan Yardımcılarının yanı sıra Namibya Kararlılık Hareketi Örgütü SWAPO'nun da bir temsilcisi hazır bulundu.

Kibris

24 Ağustos 1988'de, BM Genel Sekreteri Cevallar'ın girişimiyle Cenevre'de bir araya gelen iki toplum temsilcileri Demak ve Vasiliou, 1989 Martuna kadar Kıbrıs sorununa çözümüne ilişkin adımlar atacaklarını ilan ettiler. 33-23

Rafel Allende'nin Arjentinde, alpinist sorunların çözümlenmesi, askeri darbe ile çözümlenmesi, halkın kurtuluşu ile önmek.

Kasım'da yeniden Cevalar ile buhuplularında, henüz bir edilemediler bir ilerleme sağlanmadı. Ancak ilk toplum liderlerinin toplumlara görüşmelerini sürdürdüklerini belirtmeleri, çok zor da olsa kimi adımların atılması yönünde umut yaratıyor.

Kamboçya

Aralık ayında, Paris'te, Kamboçya Halk Cumhuriyeti Başbakanı ...Son, Kamboçya'nın eski devlet başkanı Sihanuk ve Sağ yonemli grubun başkanı Son Sam arasında yapılan görüşmelerden sonra, diyalogu sürdürdükleri için bir çağrıya grubu oluşturuldu. 1989'da Kamboçya toprakları taraf olanlar arasında yeni bir sür-

ve hazırlanıyor. Sorunun Vietnam, SSCB, Çin Halk Cumhuriyeti görüşmelerinde ele alınması, bölgedeki ASEAN devletlerinin çözümleri yana çağı göstermeleri, 1989 yılının Kamboçya sorununda yeni ilerlemeler getireceğini gösteriyor.

Orta Amerika

1 Nisan'da Sapon'da, Sandinist yönetime bir kontrol arzusuna imzalanarak, ilk, bu boyuca Nikaragua yönetimi tarafından tek taraflı olarak uzatılmasına karşın, ABD'len, bölgedeki iki devletlerin destek almaya devam eden komiteler tarafından sürekli olarak baskılandı. BM Genel Kurulu eşliğinde ilk aldıkları bir kararın Amerika Devletleri Örgütü Genel

Kurulu ve Uruguay'da yapılan Seizler Doruza Orta Amerika'da bir an önce barışı egmen olmasını istedi. Nikaragua'da, Somoza diktatörlüğünün 17 Temmuz 1979'da yıkılmasından bu yana, bölgede özellikle Nikaragua'yı yönelik olarak sürdürülen askeri faaliyetlerin sona erdirilmesi, 1989'a geçiren önemli bir politik hedef olarak dene duyuyor. Nikaragua'yı uzanan saldırılarla eleştirilmesini, halkların kendi yapılarındaki özgürlükler hakkının dünya çapında tanınması bakımından büyük önem taşıyor. Bu hak tanımadığına genel geçer uygulamaya dönüştürülmesi, Nikaragua'yı yönelik olarak süren dışın içteyir mücadeleleri gışılması devam edecektir. ...

Yurttaşlık hakkı kampanyası sürüyor

NAZIM İÇİN DANIŞTAY'IN KARARI BEKLENİYOR

► Nazım Hikmet'e Yurttaşlık Hakkı Kampanyası için, dâvranı kutlatıldığı Samiye Tâh-
rânın görüşleri 15 Ocak'ta değerlendirilecek. Nazım dönüştürüldü.

15 Ocak Nazım Hikmet'in do-
ğum günü. Bu yıl da geçen
yılı olduğu gibi, Nazım Hik-
met'in kardeşi Samiye Tâh-
rânın 87. yaş günü için bir köşeyi de-
diyoruz. Ağabeyi için açtığı yurttaş-
lık kampanyasına katılan dostları-
mız 15 Ocak'ta birlikte kutlamaya ça-
ğırdı.

25 Aralık 1988 günü İstanbul'da
Aziz Nesin ve Sadık Aslan ile çabır-
sıyla bir araya gelmiş olan aydın-
lar, Türkiye'de demokrasi ve özgür-
lükler için yeni girişimleri tartış-
mış, ilk konuşan Nazım Hikmet'e Yur-
taşlık Hakkı Kampanyası idi. Kasım
1987 tarihinde başlatılan kampan-
ya, aynen devam ediyordu.

Nazım Hikmet, 15 Ağustos 1951
günü İsmail Gâzîler'de yayınlanan
hükümet kararname ile yurttaşlık
tanımları çıkarıldı. 1312 sayılı yasaya da-
yanan kararnamenin gerekçesi Na-
zım Hikmet'in, "Sovyet hükümeti-
nin verdiği hakları yitirmeye olma-
sı"ydı. Nazım, komünist olduğu-
na hükümet edemeli ve hükümet bi-
cimiyle çalışmalıdır diyor yurttaşlık
atıldı.

Yurttaşlık çıkarıldığını öğren-
diğinde, "Ba oley hayattımın en acı
hatırlarımdan biri olarak kalacak-
tır" diyen Nazım, bir yanda da
"Türkiye Cumhuriyeti vatandaşın-
dım, her dünya, çıkarılmıyım.
Beni Türkülük, haklım evladı
olmakta, menekletime olumsuz
bağlı bulumaktam kime, hiçbir
kuvvet çıkarmaz. Asınmaz", di-
yordu.

Nazım Hikmet'in yurttaşlık
çıkarılması konusun ilk kez *Refik
Erdoğan* tarafından, 24 Ocak 1967 iz-
râhli Anı'ta denmiş yayınlan-
mış. "Ben Rezale" başlığıyla yazı-
lıydı. İsmail'in o günkü hukuk dâ-
vâsinin de 11141 edevet gerekçeleri-
ğildi belirtiliyordu. Yazının son pa-
rağrafı şöyleydi: "Kampanya ontu-
du Nazım Hikmet'in mirasçısıdır. Bu
aydın dâvâsini için hemen
harekete geçmeye, bütün iyi niyetli

yurttaşları da onları destekleme-
ye çağırırım".

Konu ikinci kez, tam yirmi yıl
sonra, *As. Atilla Coşkun* tarafından
Nâzım dergisinin 28 Temmuz 1987
sayısında ele alındı. Coşkun
"Halkın Kararı En Karar" di-
ye başladığı yazısında, "Nazım Hik-
met'in yurttaşlık çıkarılması ka-
rarı geçmeli değildir ve hukuki bi-
r değeri yoktur" diyor.

Aynı yılın Kasım ayında Nazım
'ın kardeşi Samiye Tâh-
rân'ın dâvâsı, Türkiye'de demokrasi ve özgür-
lükler için yeni girişimleri tartış-
mış, ilk konuşan Nazım Hikmet'e Yur-
taşlık Hakkı Kampanyası idi. Kasım
1987 tarihinde başlatılan kampan-
ya, aynen devam ediyordu.

23 Ocak 1988 tarihinde, Dünya
Sıemânı'nda konuyla ilgili bir açış
ortamı düzenlendi. Hukukçular,
Ankara ve İstanbul'da düzenlenen
toplantılarda konuşa tartıştılar, İHD
kampanyasını talepleri 1988
gâvâsına programla aldığını açıkla-
dı.

Bu arada *Kıymet Coşkun* Na-
zım'a yurttaşlık hakkı kampanyası
ile ilgili çalışmalar bir kitapta top-
layarak, beğeldi.

Samiye Yâldırım'ın avukatları,
Nazım Hikmet'in yurttaşlık hakkı-
nın iadesi için önce Başbakanlık
makamına başvurmuş bulundular.
Dâvâsı sonra Danıştay'da dâvâ oldu.
Danıştay gerekçesiyle otuz bir ila-
mîli gerekçesiyle dâvâsı Bolge
İdare Mahkemesi'ne gönderdi. Avu-
katların iltirâz iltirâz dâvâsı ile-
lenmek üzere yeniden Danıştay'da
oldu. Danıştay'da da dâvâsı de-
vâsi karâr iltirâz otuz bir ila-
mîli karârı ya da yeniden idare ma-
hâkemesine gönderdik.

Nâzım'a yurttaşlık hakkı ka-
mpanyası sürüyor. Bu gâvâsine bu
yılın yarın dostları onları 87. yaş gû-
nünü kutlamaya harekete...

Tufan Şişli

GEÇMİŞİN KÜLTÜRÜNE BAKMAK

Kimi kültürlerin içerisinde boy verdikleri toplumsal ilişkiler tarihin gerisinde kalmış, açılmış ilişkilerdir. Buna karşılık, bu kültürler, bizim için estetik doyum sağlayabilir ve estetik doyum sağladıkları ölçüde, bu yanlarıyla diriltirler.

■ Muzaffer İhsan Erdoğdu

Kültür insan kadar eski ve
sönmez bir kavram. Eskiye-
bi, der insan kadar yaşlı ve
sonlu. İnsanın ürettiği anlamda sa-
rı ve sonlu ve insanlık kadar sa-
nıraz ve sonuz.

İnsanlığın da bağlayıcı gibi bir
sonluşluğu olduğu kayıpsız tolu-
san. İnsanlık olumsuzluğu yitirir kul-
türün de kültür olarak varlığını dâ-
şınilemez bile. Yani kültür, yalnız-
ca insanın ve insanlığın yarattığı de-
ğerler değil, kendini onunla ürettiği
değerlerdir. Ürettiği kültürün
kendisinde, biz, kendimizi de yen-
den ve bir başka kendimiz olarak
üretiriz. Bir başka deyişle, biz, ya-
sıma gelirken değiliz de, dünyaya
gelirken, artık toplumsal tarih var-
lığında toplanmış olarak geliriz,
geçmişin kültür birikiminden kal-
cıları olarak geliriz. İnsanlığın önün-
de yitirir yitirir, biriktirdiği kültürün
kudurgası sarıldığımız kunda.

Bu kâh, kültür türlerine göre
farklı biçimde algılanır. Dâvâsı
ilâhî ilâhî. Her topluluk, işi oluş-
muş bir dâhî kâhîdir. Bunun ya-
nında, topluluklar birbirleriyle işi
da bu biçimde birleşirler, her
topluluk, tüm öteki toplulukların
dâvâsını ve bu dâvâsı ürettiği kul-
türlerinin de kâhîsini dâvâsına ge-
tirir. Her toplumun bilginisi ve bi-
lincisi vardır. Örneğin, dünya işi
ve kâhîsini ve kâhîsini işi dâvâsı
kâhîsini olduğu gibi, ölmüş, kaybol-
muş ama insanlığın gelmişine işi
ya da da bu ölçüde katkıda bulunmuş
mîsî kültürün de kâhîsini olduğu
bilincine varmak dâvâsı kâhîsini.

Tarih, kimi zaman tîm insanlığı,
kimî zaman ya da da bu topluluğu,
kimî zaman bireyleri, insanlığın ge-
çmişini simgeleyen olaylara yar-
gar. Onları, bir işi yayımlama, bir
işe kâhî kâhîsini, kendilerini ö-
dâhî kâhîsini, bilincinde olma-
da yayımla yenilemeye, insanlığı ileri
götürmeye yararlar.

Tohumun doğa yasası ile de fi-
lirlenir işi, toplumsal tohum da
fîlirlenmeye yararlar. Toplumlar da,
tohum gibi, kendileri kendiliğinden
olmazlar. Kendileri kendileri de
işe kâhîsini yayımla yenilemeye, insanlığı ileri
götürmeye yararlar.

Buheren doğa yasası ile de fi-
lirlenir işi, toplumsal tohum da
fîlirlenmeye yararlar. Toplumlar da,
tohum gibi, kendileri kendiliğinden
olmazlar. Kendileri kendileri de
işe kâhîsini yayımla yenilemeye, insanlığı ileri
götürmeye yararlar.

Bunun içindir ki kültür, ileri-
tutucu, geçici dâvâsı olmalıdır işi
çevirilir. Bu işi işi, geçmişe, ne
efendi efendi olarak, ne kâhî kâhîsini
olarak doğa tarafından yaradır.

► Muzaffer İhsan Erdoğdu: "Kültür-insanlık ürettiği anlamda sınırsız ve sönmez, ve insanlık kadar sınırsız ve sönmez."

Bunun gibi senör ve serf, burjuva
ve proletar de doğa tarafından ya-
rattır. İnsanlık, toplumsal ilişki-
leri netleştiren yeni ilişkiler de üre-
tirir ve sınırlar, nasıl toplumsal ge-
çişimlerini üretir, onları kendi si-
mfâsı çıkarılması kuralmaları an-
lamında kendisi, tıvâsı ya da kendi ol-
maları, kendisi olarak, onların in-
ten-deri dâvâsı olarak toplumsal
geçişimlerini belirler.

Sınıfların bilincinde olduğu kadar,
genel sınıfların insanın kendisi in-
dâvâsı olarak oluştuğu bilincine, ya da
toplumların bilincine yasalarını bi-
lincine, insan, nice zaman sonna ve-
racaktır. Bunun gibi, kimi kültürle-
rin sınıfsal ilişkilerinin bilincine de
sonna varacaktır. Bugünkü bilinci-
miz, geçmişin kültürüne katkıda
bulunmuş, geçmişin kültürüne katkıda
bulunmuş, onların sınıfsal ilişkilerinin
ayrında, doğa işi, varlıklarını, ama
onlara ve bu kültürleri üretirler,
bugünkü anlamda kendilerini be-
raklaşmış bir sınıfsal bilinci, kendile-
rinden olmayan bir bilincî yapılmak,
tarihî yasayı yorumlamak anlamına
gelir.

Geçmiş sınıflar sınıfsal yasaları açık-
lamakla birlikte, geçmiş toplumların
kültürlerini, bir kâhîsini ya da camî,
ce emekçilerin açış sınırsızlığına
oncuğu ürettiği işi dâvâsı da, be-
liri bir sınıfsal değeri, beliri bir dâvâsı
nâzım ve insanlığın ortaklaşa kul-
türleri olarak bakmak gerekir.

Örneğin, feodalizm kültürünü
simgeleyen bir kâhîsini ya da camî,
ce emekçilerin açış sınırsızlığına
oncuğu ürettiği işi dâvâsı da, be-
liri bir sınıfsal değeri, beliri bir dâvâsı
nâzım ve insanlığın ortaklaşa kul-
türleri olarak bakmak gerekir.

Örneğin, feodalizm kültürünü
simgeleyen bir kâhîsini ya da camî,
ce emekçilerin açış sınırsızlığına
oncuğu ürettiği işi dâvâsı da, be-
liri bir sınıfsal değeri, beliri bir dâvâsı
nâzım ve insanlığın ortaklaşa kul-
türleri olarak bakmak gerekir.

her olarak da algılanabilir. Öd, işe-
ri, etkinliği bakımından günü işi
iletilen olan, ama bugün kimi yöre-
leri etkiler, böyle bir kâhîsini na-
sıl bakmalıyız? Böyle bir kâhîsini tu-
mayız mı yâdında, onu, geçirdiği
cephanelik mi atarız, bu soruya
da yanıt bulmak gerekir.

Bu kültürler kendi değeri ancak bu-
kından etkisini oluşturma birliği,
birim için, bugün camî bir de ke-
rebelli. Örneğin özgürlük savaşımı.
Örneğin Bedrettin, Pir Sultan, Na-
zım Kemal. O gün işi amaçlanan
özgürlüğün özürlüğü ile bugün amaç-
lanan özgürlüğün özelliği farklı ol-
makla birlikte, genel olarak, özgür-
lük savaşımını simgeleyenler sonna-
da, bu yönerileri, bugün de can-
dırılır. Çünkü özgürlük her çağ-
da ve her yere öd yönerileri be-
limlebilir birliktir, insan ve insanlık
işin genel ve evrensidir. Evrensel
boyutla işiylebilir, insanlığın en
enki çağlarını günümüze değeri
verdiği özgürlük savaşımına işin bir
sevgi ve coşkuyla yaklaşımların
nâzım buradadır.

Kimi kültürlerin içerisinde boy
verdikleri toplumsal ilişkiler tarihin
gerisinde kalmış, açılmış ilişkilerdir.
Buna karşılık, bu kültürler, bizim
işin estetik doyum sağlayabilir ve es-
etik doyum sağladıkları ölçüde, bu
yanlarıyla diriltirler.

Ya da varlığı bakımından ek-
mîsî olmaları birlikte, Nazım doğa
dünyâsının bilincinde gelişimini, dâ-
şınilemelerinin sınırların geneli-
mesinin düşüncesini özgürlük işi-
ninin konuşmaları olabilir. Klasikler
gibi. Bunlar, bu yanlarıyla can-
dırılır.

Kültürler, bütün etkileriyle de
etkisini olabilir. Yalnızca kendi
dâvâsında değil de, insanlığın ge-
çişiminde, insan işi, güzel, doğru,
yararlı yâdında insanlığı insan-
laşır; insan düşüncesini özgürlük işi-
ninin, özgürlük işi, yâdında ve da-
ha yüksek bir geleceği kazanmaya
katkıda bulunmuş, geçmişin kul-
türünü algılamak gerektiği düşüncesini
deyim.

TV'de basının sorunu

KONUŞMACILAR SUSKUN KALDILAR

Açık oturumda basından gelen konuşmacılar, basının temel sorununun "Basın Özgürlüğü" olduğuna birleştiler. Ancak, özgürlüğün anlaşılmı bir kavrama dönüşürecektir belirmeyeyi yapmadılar, belki yapamadılar, belki de yapmak istemediler.

T elevizyonda yılın son açık oturumu, basının sorunları üzerinedir. Dile getirilenler kadar telaffuz edilmekten öteleye kapalı konularıyla da çok önemli ve yarı bir tartışma oldu.

Açık oturumda düzenlendi ve yonucilerine ilişkin birçok yönü tartışılabilir. Örneğin, katılanların seçimi, iyerentler temsilcisi yanında, Gazeteciler Sendikası'ndan temsili olmasının önemli ve anlaşılır bir çıkış olduğu söylenebilir. Ya da kimi konuşmacıların uygulanacak görüntüler vermesi yadgarınamabilir, konuşmacıların bir araya gelirken zorlanan TKT'nin çekimi-bekli değeri çok geç saatlerde yapmış oldu bu düğümlü.

"Lotarya Katipnaması" gibi gerçek olduğu bilinen konularda söz edildiğinde gazete işveren ve yonucilerine hırpa yanıtırlı olduğu savumla okuduğları değerdendir. Zafar Mulla'nın aktardığı, çok yükseklere bir yeçil'in bir gazeteciri rüyatında "teflifi fırca" atmasını konuşmasını gümünesebilir. Hata Erbuğul Oğlak'ın televizyonlarda kopan kırık kipiğini basına "kalite kazandı" diyenine, "Büyük Gazete"nin "Ankara" köşesine bakıp, "hey sen çok yasa em" demekle yetinilebilir. Ama konuşma basın özgürlüğüne gelince, üzerinde biraz ayrıntı durmak gerekir.

Açık oturumda basından gelen konuşmacılar, basının temel sorununun "Basın Özgürlüğü" olduğuna birleştiler. Basın özgürlüğünün içeriğinde birleşilebilir, bu doğru ve

önemli saparmaya bizler de katılabiliriz. Ancak, aynı konuşmacılar basın özgürlüğünü anlaşılmı bir kavrama dönüşürecektir belirmeyeyi yapmadılar, belki yapamadılar, belki de yapmak istemediler. Basına yönelik eleştirilere "Türkiye'nin diğer kurumları naal ki basından başka türlü olması bekleniyor" türünden yanıtırlı vermeyi yeğlediler.

Boylece, hem Türkiye'nin en iyi ve temel sorununun dışınca özgürlüğü ve buna kısıtlayıcı caza yalarının kaldırılması olduğu hem de basın özgürlüğünün ancak dışınca özgürlüğü ile bitinileştinide anlaşılmı kazandı açık oturumda dedi gelindi. Konuşmacılardan Prof.

Dr. Korkmaz Akdemir'in basın özgürlüğünün karışık müzadelere sonuca kazandıydı ve basının sermaye yönünde uyarısı da basın mensupları konusunu tartışmaya yonulmide. Sonuçta, Türkiye'nin basını Yabancı Basın Avrupa'dakilerden pek farklı olmadıkları söylenirken Mehmet Yılmaz karışında suskun kaldılar.

Basın konulu açık oturum, basının sorunları gündeminde bağında basın özgürlüğünün değil, onun çağdaş yorumu, bir türlü dışınca-nin basında yer almasını serbest olmaksızın oca çağda basının görevi olduğuna berrileyen, iletisim özgürlüğüne bir kez daha gösterildi. □

TRT'de Yeni Yayın Dönemi

ÇEŞİT ÇOK YENİLİK YOK

Hangi programın hangi saatte yayınlanacağına, başka ülkelerde ankete karar verilir. Bu ankelerin sonucunda belirlenen saatler de kesin olur ve yıllar yılı değişmez.

■ Alper Sözen

H iktimenden sual olunması bizim TKT'nin. Çünkü neyi, ne için yapılmış bilinmez. Ancak yayınlanıp yayınlanmadığına dair deyle oldu. Önceki dönemde oldukça sık yayınlanan Türk filmleri Ekim-Ekav arasında hemen hemen kaldırılmıştı. Haftada iki kez "Öğleden Sonra" kupaşına yer alan ve bir müddet Türk filmi olan yayınlanıyordu da son verimliği. On beş gün önce yeniden başlatıldı. Niçin kaldırılması bilinmez, niçin başlatıldı, o da bilinmez. Doğaldır ki, var deyince öldürmek de bizim TRT'ye özgüdür. Bu kez de haftada 11 film gösterilecek. Yani ekran filmleri boğulacak. Bu filmlerin üçü de Türk filmi olacak.

Hangi programın hangi saatte yayınlanacağına, başka ülkelerde ankete karar verilir. Bu ankelerin sonucunda belirlenen saatler de kesin olur ve yıllar yılı değişmez. Yani oralarda insanlar, başka saatlerde, hangi kanalda, hangi programı izleyecekleri bilirlir. Bide bunlar bilinmez, çünkü çok sık değişiklikler yapılır. Örneğin, Cuma geceleri yayınlanan "Öğür Filmleri" bu kez Perşembe alınmış. Örneğin, "Dünya Sinemasından"ın saati değiştirildi.

Yeni yayın dönemindeki bu uygulamaları hiç mi olumsuz bir yanı yok? Elbette var. Türk filmlerinin sürekli öne çekilmesi daha çok yer verilmeli, haftada bir, sinema tarihimize geçmiş bir film gösterilmeli, yise haftada bir "popüler ve yeni bir Türk filmi"nin yayına konması, bu uygulamaları en olumlu yanları. Aynı dönemdi çok kaynaklı filmlerde de gösterileceği anlaşıyor.

TKT, diğer yönünde durursa, genellikle çok büyük kente yapılan Sinema Günleri'ne destek verilecek.

Belgeçilenin halayınorunuzu, bu yayın dönemi iki kanal arasında koşturup duracağını demek. "Morfleri Dili-Kök Güç Kök Türkiye Matıraları-Avrupa da Türk İleri-Başlanılan Anadolu" birinci kanalda belgeseller.

İkinci kanalda da Türkiye'nin değişik yörelerindeki köy yerlerinin tanıtıldığı "Dünya" istatistikleri sunulan yer aladı. "Sın Günleri" ve "Ege Yeri". Türk denizcilik gelismimin ve dünya denizcilikindeki yerinin iletinlenesi "Benim Denizcilikim" yayınlanacak. Bu dokuz belgeselin bölünmüydü. "Dünya İçin Savaş" ve "Savaş ve Anılar" da izleyilebilir.

Yayınca programları iki kanalda da sürecektir. Gençlik programları da. Bir yenilik "Üniversiteli Yargı" Programı kerhi adından belli. "Açık Oturum" ve "Forum" programları da "Açık ve amaç yoniniden" ayınca sürecektir. Yani, ekran "çok yonlendirme" anlayışına, ama göstermek olmaksızın oca geçirmeyen yonilerle.

Türkiye Radyolarında hemen hiçbir değişiklik yok. Geçen dönemde başlatılan ve ilgi toplayan "canlı ve dinamik konuşma programları" sürecektir. Olumsuz bir yenilik ise, haftanın beş günü sabahları yayınlanmasını başlanan kadın programları. ■

TRT Haber Dairesi yeni başkanı ile konuştu

DEĞİŞİKLİKLER ZAMANLA OLACAK

Ceyhan Baytur: Haberlerin, 'siyasal ağırlığı' bir yana atıldında, özü yitirilmeden ve saptırılmadan, kolayca anlaşılır biçimde yazılması' sağlanacak.

E ler engellenmezse, TKT'nin cedeği burunda Haber Dairesi Başkanı Ceyhan Baytur tüm bunları gerçekleştirecek. Doğal olarak hemen deyi. Çünkü kendisi 1969'un ilk program dönemi için oluşturulmuş bir düzenlenimin "Dünya adını". Değişiklikler "raman içinde ve yedire yedire" yapılacaktır.

Ceyhan Baytur 25 yıllık TRT'de. Radyodan televizyona, çeşitli görevlerde bulundu. Hemen her TKT'de gibi, o da kızık dönemleri yaşadı. Gö-

ven yılın son günlerinde "geçici bir görev için" Ankara'ya çağırıldı. Kendiinde Haber Dairesi Başkanlığına istanına kararnı bildirdiler. Erişici gün gazeteciler "TKT Haber Merkezi"nde baytarların miki etek ve pantolonu giydikleri yasaadıkları" okuyarak şaşırdı.

"Halkın Haber Dairesi Başkanlığı"nda okuyarak bilmeden ve ukağa yapışmış bir açıklama", diyerlek gültüyor ve ediyor.

"Yapıncı ve yapımcağınca bu böyle bilneyi. Çünkü Haber Merkezi-

zinde bu tür giyinme banyı görmedim. Ayrıca bayan arkadaşlarımızın, cıvıtkıları yerin bilincinde olduklarına ve bu yerin gereklerini yerine getireceklerine inanmış tımdır."

Baytur'un haber parolası kesin: "Bir saatte 60 haber yerine 30 dakikada 35 haber"

Süre kısıtlıların yarım saatı göstermek yanı. Ayrıca bu haberlerin, "iyisizli açılışı bir yana atılmadan, özü yitirilmeden ve saptırılmadan, kolayca anlaşılır nitelikte ve en etk-

► Ceyhan Baytur: "Bir saatte 60 haber yerine, 30 dakikada 35 haber" Foto: Aorlar

nomik biçimde yazılması" sağlanacak. Haber kısırlarında öğretilen uygulamaları dönüştürmek ve haber özelliği "doğru dürüst hale getirilecek".

Dahian var. Haber bülentleri, haber programları, raporları, yarı-

la da da geliştirilecek tektik düzenlemeler ve haber alıncılarına. Avrupa radyo ve televizyonlarının antırmayacak bir haber hizmeti sunulacak.

İnsallah deyiş, sevimiye uygulamaları sonuna burakılacak. □

